

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2018

Renáta Rybová

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra archeologie

Neolitické osídlení v Obědovicích (výkopové sezóny od roku 2004)

Bakalářská práce

Autor: Renáta Rybová
Studijní program: B7109 Archeologie
Studijní obor: Archeologie
Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. PhDr. Radomír Tichý, Ph.D.

Hradec Králové, 2018

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Renáta Rybová

Studijní program: B7109 Archeologie

Studijní obor: Archeologie

Název bakalářské práce: Neolitické osídlení v Obědovicích (výkopové sezóny od roku 2004)

Název bakalářské práce AJ: A Neolithic settlement in Obědovice (excavation seasons from 2004 year)

Cíl, metody, literatura:

Plošný záchranný výzkum ve šterkovně Obědovice dosáhl rozsahu jedné z nejplošněji zkoumaných archeologických lokalit nejméně východních Čech. Dominantním obdobím polykulturního sídliště je mladší doba kamenná. Cílem práce je zdokumentovat nálezy a poté použít dokumentaci objektů z výzkumných sezón katedry archeologie FF UHK od roku 2004 k pokusu o chronologii zde přítomného neolitického osídlení. Jako metody práce využívá kresebnou dokumentaci, základní statistické vyhodnocení a analýzu pomocí formuláře a tradiční datování založené na vyhodnocení obsahu tzv. stavebních jam umístěných v blízkosti předpokládaných půdorysů domů. Situace na dané lokalitě je obtížně sledovatelná, většina objektů je charakteristická světlou výplní ve světlém podloží, díky tomu původně nebyly zachyceny sloupové jámy konstrukce domů.

Přesto (s ohledem na pozdější odlišnou strategii skrývky) byla v dalších sezónách výzkumu po roce 2004 neolitická architektura doložena.

Benešová, J. – Kalferst, J. 1999: Výzkum pískovny „Na Požárce“ v k. ú. Obědovice, okr. Hradec Králové v roce 1998. Zpravodaj muzea v Hradci Králové XXV, 65-68.

Benešová, J. – Kalferst, J. 2000: Záchranný archeologický výzkum v Obědovicích, okr. Hradec Králové (pátá sezóna). Zpravodaj muzea v Hradci Králové XXVI, 33-37.

Kalferst, J. – Thér, R. – Tichý, R. 2006: Velkoplošný výzkum v Obědovicích u Hradce Králové. Živá archeologie – (Re)konstrukce a experiment v archeologii 7/2006, 67-71.

Pavlů, I. 1977: K metodice analýzy sídlišť s lineární keramikou. Památky archeologické LXVIII, 5-55.

Tichý, R. – Dohnálková, H. – Drnovský, V. – Slezák, M. – Zavoral, T. 2010: Lokalita Obědovice - Kratonohy u Hradce Králové jako příspěvek k možnosti studia formativních procesů archeologických pramenů na sídlištích, Praehistorica XXIX, 381-391.

Garantující pracoviště: Katedra archeologie, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Radomír Tichý, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce doc. PhDr. Radomíra Tichého, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Děkuji doc. PhDr. Radomíru Tichému Ph.D., za vedení bakalářské práce, pravidelné odborné konzultace a pomoc při psaní. Dále bych ráda poděkovala svému příteli za psychickou podporu a pomoc s úpravou obrazových příloh, v neposlední řadě také rodičům a kamarádům.

Anotace

RYBOVÁ, RENÁTA. *Neolitické osídlení v Obědovicích (výkopové sezóny od roku 2004)*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2018. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na osídlení polykulturního sídliště v Obědovicích, primárně na osídlení v mladší době kamenné. Pomocí analýzy keramického materiálu byla vytvořena relativní chronologie osídlení, v rámci výzkumných ploch 2004 až 2015. Situace na dané lokalitě je obtížně sledovatelná, což zapříčinila světlá výplň ve světlém podloží. Díky tomu nebyly zachyceny sloupové jámy konstrukce domů, avšak po roce 2004 byla v dalších sezónách výzkumu neolitická architektura doložena.

Klíčová slova: neolit, analýza, lineární keramika, vypíchaná keramika, dlouhé domy

Annotation

RYBOVÁ, RENÁTA. *A Neolithic settlement in Obědovice (excavation seasons from 2004 year)*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2018. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis focuses on polycultural settlement on Obědovice in the first place to the Neolithic period on this site. A relative chronology of settlement within the research areas 2004 to 2015, was created on the basis of analysis of ceramic contents. Situation on this site is difficult to observe because in light subsoil is similar coloured filling. Therefore pillars of construction of longhouses were not indentified. However, in another excavation seasons after 2004, Neolithic architecture was documented.

Keywords: Neolithic, analysis, Linear Pottery culture, Stroked Pottery culture, longhouses

OBSAH:

1.	ÚVOD, METODY A CÍLE TÉTO PRÁCE	1
2.	PŘÍRODNÍ PROSTŘEDÍ	2
2.1	Geomorfologie terénu	2
2.2	Pedologie.....	3
2.3	Klima.....	3
2.4	Vegetace.....	3
3.	HISTORIE NALEZIŠTĚ	4
4.	BADATELÉ.....	5
5.	PODOBA NEOLITICKÝCH SÍDLIŠŤ	6
5.1	Vztah přírodního prostředí a neolitického osídlení	7
5.2	Podoba sídlišť kultur s lineární a vypíchanou keramikou	7
5.3	Dům ve starém neolitu	9
5.4	Dům v mladém neolitu.....	10
6.	VÝZDOBA KERAMIKY V NEOLITU.....	11
6.1	Kultura s lineární keramikou.....	11
6.2	Kultura s vypíchanou keramikou	14
6.2.1	Technické provedení výzdoby StK	17
6.2.2	Druhy vpichů.....	17
7.	ŠTÍPANÁ INDUSTRIE V NEOLITU.....	20
7.1	Suroviny na výrobu štípané industrie.....	20
7.2	Výroba štípané industrie	20
7.3	Morfologie vybraných artefaktů	21
8.	BROUŠENÁ INDUSTRIE V NEOLITU	21
8.1	Suroviny na výrobu broušené industrie.....	21
8.2	Výroba broušené industrie	22
8.3	Morfologie vybraných artefaktů	23
9	CHRONOLOGICKÁ ANALÝZA NÁLEZŮ Z OBĚDOVIC – SEZÓNY OD ROKU 2004 DO ROKU 2015.....	23
9.1	Metoda práce a způsob provedení analýzy	24
9.2	Chronologická analýza keramiky.....	27

9.2.1	Výzkumná sezóna 2004	27
9.2.2	Výzkumná sezóna 2005	31
9.2.3	Výzkumná sezóna 2007	43
9.2.4	Výzkumná sezóna 2008	69
9.2.5	Výzkumná sezóna 2009	75
9.2.6	Výzkumná sezóna 2010	79
9.2.7	Výzkumná sezóna 2015	81
9.3	Neolitické domy na sídlišti Obědovice výzkumné sezóny 2004 – 2015.....	81
10	ZÁVĚR	83
	Literatura.....	85
	Seznam zkratk	90
	Seznam příloh	90
	Přílohy.....	91

1. ÚVOD, METODY A CÍLE TÉTO PRÁCE

Tato bakalářská práce se zabývá polykulturní lokalitou Obědovice, jež leží přibližně deset kilometrů západně od Hradce Králové (*Tichý et al. 2010, 382*) (obr. 1). Pracuji s názvem Obědovice, přesto že se jedná o katastr Kratonohy (obr. 2), poněvadž toto označení používal již doktor Kalferst, který na lokalitě vedl výzkum za Muzeum východních Čech a to v letech 1995-2000 (*Tichý et al. 2010, 382*).

Jedná se o jeden z největších odkryvů minimálně východních Čech, kterého se od roku 2004 zhostila Univerzita Hradec Králové pod vedením Radomíra Tichého (*Tichý et al. 2010, 382*). Výzkum probíhá ve zdejší pískovně, jejíž těžební plocha se vlivem Zemědělské společnosti Kratonohy a.s. téměř každoročně rozrůstá (*Tichý 2018, 3*). Pro porovnání zástavby plochy v neolitu je výhodou lokality přítomnost jak kultury s lineární tak vypíchanou keramikou. Zároveň je však rozpoznání struktur ztíženo díky světlému podloží a stejně barevné výplni v objektech. Možná proto se na lokalitě dlouho nedařilo objevit konstrukční prvky. Nicméně po výzkumném roce 2005 byly tyto těžko odhalitelné prvky nalezeny, jmenovitě se jedná o roky 2007 a 2009, kdy byly odkryty základové žlaby mladoneolitických trapézových domů.

Jak již bylo uvedeno výše, jedná se o polykulturní sídliště, avšak ve své práci se zaměřuji výhradně na období mladší doby kamenné. Cílem práce je využít kresebnou dokumentaci nálezů katedry archeologie FF UHK z výkopových sezón 2004 až 2015 (kdy je nutno říci, že výzkum neprobíhal každý rok, nýbrž v sedmi sezónách a to v letech 2004, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010 a 2015) k relativní chronologii primárně keramických fragmentů. Objevují se i nálezy štípané a broušené industrie, ty však nejsou hlavním zájmem této práce. Relativní chronologii budu provádět metodou takzvaného přímého datování, kdy se budu snažit o co nejpřesnější deskripci výzdoby keramických zlomků. Dále dle dostupné literatury rozčlením střepový materiál na stupně, a pokud to bude možné tak i na fáze kultur s lineární a vypíchanou keramikou a na základě kumulací objektů (které jsou především stavebního charakteru tak zvané hliníky, jež se

nacházely v bezprostřední blízkosti neolitických domů (*Vokolek 1993, 11*) s homogenní výplní určitě pravděpodobnou polohu neolitických staveb. Výstupem této práce bude plán lokality Obědovice s možným uspořádáním domů z daného období, který se nachází v obrazových přílohách.

Primárními cíly tedy je zaprvé využití kresebné dokumentace katedry FF UHK k relativní chronologii keramických fragmentů z období neolitu z výzkumných sezón 2004 až 2015 a zadruhé vytvoření plánu hypotetického osídlení Obědovic v mladší době kamenné v rámci ploch zkoumaných v letech 2004 až 2015.

Bakalářská práce neobsahuje rejstřík, který podle mého názoru v tomto případě ztrácí na smyslu, jelikož je tématem jediná lokalita.

2. PŘÍRODNÍ PROSTŘEDÍ

2.1 Geomorfologie terénu

Lokalita Obědovice se nachází v okrsku Urbanická brána, což je střední část Chlumecké tabule, ta se rozkládá ve střední části Východolabské tabule. Jedná se o erozní sníženinu v povodí řek Bystřice, Cidliny a Labe. Celá oblast leží na slínovcích, jílovcích, spongilitech. Podloží tvoří především pleistocénní říční štěrky a písky spolu s eolickými sedimenty, místy se sprašovými pokryvy a závějemi (*Demek – Mackovčín (eds.) et al. 2006, 469-470, 179*).

V oblasti převažuje spíš rovinný terén v místech opuštěného labského údolí, které je vyplněno středopleistocénními terasovými náplavami Labe. Dnes jeho střední částí protékají Bystřice a Cidlina. Významný výškový bod v okolí je Oktaviánov 225,2 m n. m. (*Demek – Mackovčín (eds.) et al. 2006, 470*).

Samotná archeologická lokalita se rozkládá na štěrkopískové terase v podobě návrší, které je ohraničené ze severu levým břehem říčky Bystřice, na jihu Třesickým potokem. Tyto dva toky se na západě spojují a uzavírají návrší. Směrem východním návrší pokračuje až k obci Kratonohy. Z jižní strany je naleziště též vymezeno regulovaným tokem Dobřenického potoka. S nadmořskou výškou od 227 do 232 m se stává z lokality ideální místo pro pravěké osídlení (*Benešová – Kalferst 2000, 33; Kalferst – Thér – Tichý 2006, 67*).

2.2 Pedologie

Většina autorů považuje vztah pravěkého osídlení k půdám za základní aspekt. Primární druhy půd vznikly již před příchodem prvních zemědělců do střední Evropy. Nivní půdy či tzv. luční černice vcelku vznikají až dodnes (*Rulf 1983, 40*).

Terén lokality Obědovice byl v pravěku pokryt pouze nízkou vrstvou degradované naplavené spraše, která na svazích přechází do nivních půd (*Kalferst – Thér – Tichý 2006, 67*).

2.3 Klima

Současná geologická epocha zvaná kvartér (*Kuna (ed.) et al. 2007, Dreslerová – Horáček – Pokorný, 24*) se ukázala jako klimaticky ustálené období s příznivými teplotními i vlhkostními poměry, tato kritéria umožnila genezi nových sociálně hospodářských strategií, které vyústily ve vznik zemědělství (*Kuna (ed.) et al. 2007, Dreslerová – Horáček – Pokorný, 38*).

V rámci holocénu spadá nástup neolitické civilizace do atlantiku (*Podborský 1977, 25*). Průměrné roční teploty byly v tomto období vyšší o 1 až 3 °C než dnes. Podnebí bylo relativně vlhké a to především v zimě. Údaje autorů o množství srážek jsou odlišné, např. V. Ložek (1973) uvádí o 60 až 70 % více srážek než dnes, Schwarzbach (1974) tvrdí, že nebyl větší rozdíl srážek mezi atlantikem a dneškem (*Rulf 1983, 38*).

Na zkoumané lokalitě převažuje mírné, suché klima. Zimy jsou převážně mírné. Roční úhrn srážek je 500 až 600 mm. Průměrná roční teplota se pohybuje mezi 8 až 9 °C (*Benešová – Kalferst 2000, 33*).

2.4 Vegetace

Neolitickou krajinu tvořil smíšený listnatý les s většími či menšími nezalesněnými ostrůvky v sušších oblastech. Nelze si ho však představovat jako nepropustný prales - lípy a jilmy svými korunami zabránily vývoji podrostu a tím

se zvýšila průchodnost lesa. Právě pro atlantik je charakteristický silný lesní rozvoj, jednalo se o smíšené doubravy s jilmem a lípou. Silně zastoupeny byly také olše a líska. Hojně se vyskytoval i javor. Přibližně od 2000 př. n. l. se vytvořily vegetační výškové stupně, jak je známe dnes a to doubravy – bukojedliny – smrčiny (*Rulf 1983, 42*).

Prvotní vegetace obědovického území byla tvořena rozhraním acidofilních doubrav s dubohabrovými háji, která jsou na západě od naleziště střídána luhy a olšínami (*Benešová – Kalferst 2000, 33*).

Dnešní vegetační pokryv lokality tvoří dubové, smrkové a borové porosty, kdy na některých místech se objevují zachovalé fragmenty slatinných luk (*Demek – Mackovčín (eds.) et al. 2006, 470*).

3. HISTORIE NALEZIŠTĚ

Polykulturní lokalita Obědovice se nachází zhruba deset kilometrů západním směrem od Hradce Králové. V rámci rozlohy se jedná o jeden z nejrozsáhlejších archeologických výzkumů na území východních Čech. O vlastní výzkum se mezi lety 1995 až 2000 zasloužilo Muzeum východních Čech - vedoucím byl J. Kalferst, spolu s Národním památkovým ústavem Pardubice - zde pod vedením J. Benešové. Od roku 2004 převzala výzkum Univerzita Hradec Králové v čele s R. Tichým (*Benešová – Kalferst 1999, 65, Tichý et al. 2010, 382*).

Do roku 2009 bylo prozkoumáno více než 16 ha plochy s nálezy z neolitu, eneolitu, starší i mladší doby bronzové, halštatu i laténu. Z halštatského období pochází i nálezy hrobů, v jiných etapách šlo čistě o situace sídlištního rázu (*Tichý et al. 2010, 382*).

Osídlení v mladší době kamenné dokládají již povrchové sběry, které na lokalitě provedl Jiří Kalferst v letech 1990, 1994 a 1995 ještě před tím než začal výzkum. Přítomnost kůlových jam a žlabů, tvořící základy dlouhých neolitických domů, je důkaz toho, že se jedná o sídliště. Z artefaktů se dochovaly fragmenty štípaných a broušených nástrojů jako čepele, sekerky, drtidla obilí, brousky, dále potom keramické zlomky – kultura lineární a vypíchaná. V roce 1999 byla na

lokalitě odkryta kumulace minimálně 200 neolitických objektů na ploše 1,7 ha (*Kalferst – Thér – Tichý 2006, 68–69*).

Osídlení pokračovalo v pozdní době kamenné, i když v menší míře oproti předchozí etapě. Z tohoto období zde máme nález části knoflíkového ucha mísy s přepážkou, která je typická pro kulturu s klasickou kanelovanou keramikou. Dále také byla zjištěna přítomnost keramiky staršího stupně bošácké kultury (*Kalferst – Thér – Tichý 2006, 68–69*).

V roce 1998 bylo na lokalitě doloženo osídlení únětické kultury, tedy starší doby bronzové. Sídlení mladší doby bronzové bylo doloženo v roce 2004, kdy byly výzkumem odkryty kúlové jamky možných obytných staveb z lužické kultury. Dále byla odkryta obilní sila, která ve východní části plochy tvořila dvojice, při západním okraji byla však izolovaná. Keramický soubor lužické kultury zastupuje široká škála tvarů (zásobnice, osudí, okříny, květináč) (*Kalferst – Thér – Tichý 2006, 68–69*).

Ze starší doby železné bylo odkryto žárové pohřebiště, jehož existenci dokládají mělké objekty. Pohřební keramika je velmi torzovitá. Sídliště patřící k již zmíněnému pohřebišti bylo odkryto v roce 1996. Jedná se o systém nadzemních kúlových domů slezkoplatěnické kultury (*Kalferst – Thér – Tichý 2006, 68–69*).

4. BADATELÉ

Mgr. Jana Benešová (* 22. 5. 1970), provdaná Kalferstová, archeoložka narozená v Rychnově nad Kněžnou. Studovala na Filozofické fakultě v Brně, na Masarykově Univerzitě a to obory archeologie a historie. Po ukončení studií začala pracovat jako archeoložka v Národním památkovém ústavu v Pardubicích. Též se věnuje problematice využití počítačových databází v regionální archeologické památkové péči (*Sklenář 2005, 71*).

PhDr. Jiří Kalferst (* 25. 2. 1956 – † 14. 4. 2013), archeolog narozen v Hořicích v Podkrkonoší. Archeologii s historií vystudoval na filozofické fakultě v Praze. Jako archeolog nejprve začal v roce 1980 pracovat v Polabském muzeu

v Poděbradech. V roce 1981 začal působit v Muzeu východních Čech v Hradci Králové. V jeho zájmu byla regionální archeologická památková péče a také neolitická kamenná broušená industrie (*Sklenář 2005, 273*).

doc. PhDr. Radomír Tichý, Ph.D. (* 6. 9. 1967), archeolog narozený v Moravské Třebové. V letech 1987-92 studoval v Hradci Králové na Vysoké škole pedagogické archeologii a pedagogiku a poté v letech 1990 až 1997 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze obor archeologie (Ph. D. 2001, PhDr. 2002). Od roku 1993 působí na Univerzitě Hradec Králové. Zabývá se experimentem v archeologii. V roce 1997 založil ve Vřestarech Centrum experimentální archeologie, ze kterého se v roce 2012 stal Archeopark pravěku. Dále v roce 2000 založil časopis Rekonstrukce a experiment v archeologii, od roku 2004 nese ročenka název Živá archeologie, původní název se nachází v podnadpisu. Do dnes tento časopis řídí. Vedl expedice Monoxylyon (1995) a Monoxylyon II. (1998). Mimo jiné se věnuje neolitizaci a neolitickým námořním kontaktům ve Středomoří, také sídlištní archeologii a pravěku ve východních Čechách (*Sklenář 2005, 587*).

5. PODOBA NEOLITICKÝCH SÍDLIŠŤ

V této kapitole se budu věnovat vztahu přírodního prostředí a neolitického osídlení dále podobě neolitických sídlišť a v neposlední řadě vývoji obydlí kultur lineární (dále LnK) a vypíchané (dále StK).

Do našeho kraje přišli v 6. tisíciletí před Kristem noví osadníci (*Vokolek 1993, 11*). Nejedná se o lovce, nýbrž zemědělce, kteří budují svá obydlí uprostřed pastvin a polí (*Stocký 1924, 10*). Osidlují úrodné půdy v blízkosti vodních toků s klimaticky příznivými podmínkami (*Rulf 1983, 78*). Zemědělci začínají přírodní prostředí do značné míry měnit a z našeho současného hlediska i narušovat (*Vokolek 1993, 11*). Stávají se tedy na rozdíl od lovců a sběračů aktivními spolutvůrci krajiny, kdy vzniká tzv. kulturní krajina. Je třeba zdůraznit, že se člověk podílel na odlesnění terénu v rámci zemědělských a stavebních potřeb (*Rulf 1983, 43*).

Obhospodařování půdy nutilo osadníky zůstat na jednom místě, díky čemuž vznikly stálější osady - vesnice s blízkými políčky. Chaty byly budovány z dřevěných kůlů, jejich stěny z proutěného výpletu a poté byly omazány hlínou s organickými příměsemi. Opracování dřevěných konstrukčních prvků je spojováno s používáním broušených kamenných nástrojů např. seker (*Vokolek 1993, 11, 13*).

5.1 Vztah přírodního prostředí a neolitického osídlení

Sídliště jsou situována v pásmu s dnešními průměrnými ročními teplotami od 8 do 9 °C a v poměrně vlhčím území s průměrnými ročními srážkami 550 - 600 mm. Osídlovány jsou oblasti hnědozemí, méně nalezišť je potom na suchých černozemích. Sídliště utvářejí skupinky o různém počtu lokalit, nacházejí se podél větších vodních toků I. nebo II. řádu při okraji terasy, nebo též podél menších vodních toků. Vzdálenost od vodního zdroje nepřesahuje 500 m, nejvíce sídlišť je do 300 m. Polohy se sklonem nad 4° nebyly osídlovány. Co se týče orientace svahu, sledujeme značnou preferenci východních a severovýchodních svahů. Převýšení terénu sídlišť nad dnešní úrovní vodní hladiny nepřesahuje 30 m. Okolí oplývá dostatkem úrodných půd. Bývají zde i nivní půdy, popř. půdy na nesprašovém substrátu (*Rulf 1983, 75*).

5.2 Podoba sídlišť kultur s lineární a vypíchanou keramikou

Z formálního a funkčního hlediska měla neolitická sídliště kultur s lineární a vypíchanou keramikou podobu zemědělských vsí, tedy klasických sídel, tak jak je známe z dnešních dob. Lze tedy hovořit o existenci několika současně obydlených staveb v jednom chronologickém horizontu (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 49*).

Obraz neolitických sídlišť se ve středoevropském měřítku mění pozvolna. Na poměrně rozsáhlém území se charakter otevřených sídlišť LnK víceméně nemění. Skutečný vzhled sídlišť v jednotlivých časových horizontech můžeme

prozatím jen odhadovat, avšak společná fakta shrnul do několika tezí Ivan Pavlů (1977). Půdorysy dlouhých domů jsou v relativně velkém počtu rozmístěny na rozsáhlém území, které je však vymezené. Z toho plyne, že tyto domy nebyly současné. Sídliště LnK měla trvání několik stovek let, tím pádem nemohly konstrukce staveb vydržet po celou dobu. Na neolitických sídlištích převládá hustá zástavba, která je téměř pravidelná. Půdorysy domů se skoro nepřekrývají. Během užívání byl celý sídelní areál dokonale využitý. Konstrukčně na sídlišti převažuje jednotný typ velkého obytného domu. Orientace těchto staveb je víceméně shodná. Nastavení souvisí s převládajícím směrem a silou větru. Delší osy domů v centrální části kontinentu mívaly přibližně poledníkový směr s odchylkami západním směrem (Pavlů 1977, 5-6).

Sídliště bylo tvořeno skupinou staveb se stejnou konstrukcí, orientací a pravidelným rozložením v rámci sídelního mikroareálu. Skupina staveb v daném areálu patří jedné stavební fázi. V určitých intervalech došlo k destrukci celé skupiny, následně byla obnovena na vhodném místě na území sídelního areálu. Jednotlivá sídliště se nejspíš vyvíjela samostatně dle různých možností základního modelu. Vývoj dílčích mikroregionů v širších geografických oblastech představoval součást vnitřního vývoje kultury (Pavlů 1977, 14–15).

Ve východních Čechách bylo zjištěno 361 lokalit LnK. Nejvíce jich leží v okrese Hradec Králové a to 141, což představuje 39 %. Z celkového počtu 361 lokalit je 63 % sídlišť, dominují rovinná nad výšinnými (223:5) (Končelová 2005, 655).

Pro období StK bylo ve východních Čechách identifikováno 159 osídlených lokalit (Burgert 2012, 9), jejichž rozšíření sledujeme především na úrodných sprašových půdách (Rybová – Vokolek 1966, 6).

Sídliště LnK tvořily samostatné usedlosti dlouhých domů. U sídlišť StK je to naopak, sídla vykazovala kooperaci a stavby ztratily svou dřívější ekonomickou a sociální samostatnost. Vše bylo organizované a s prostorem se nakládalo v rámci celé komunity (Burgert – Končelová – Květina 2014, 52).

5.3 Dům ve starém neolitu

Vznik a vývoj dlouhého neolitického domu jen předpokládáme. Nejspíše vznikl v Karpatské kotlině odkud se spolu s genezí LnK šířil dál na sever (*Končelová 2010, 32*).

Dům plní několik funkcí, jež jsou spjaty s potřebami jeho obyvatel a to praktické i rituální. Stal se tedy symbolem prvních zemědělců v celém podunajském neolitu (*Končelová 2010, 33*).

Vzhled neolitického domu lze rekonstruovat na základě jeho zachovalých zahloubených částí (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 30*). Představy o této stavbě máme víceméně přesné. Konstrukci tvoří pět řad kúlů, kde jsou vnitřní řady řidší než ty vnější. Pětiraď je spojeno podélnými vodorovnými trámy, upevněnými zevnitř na dvou kúlech a po obou stranách přečnávají. U vnějších řad jich je potom spojeno více (4 až 6), kde hustota závisí na druhu výpletu. Používají se buď větve, nebo pruty, které jsou střídavě vedeny z jedné či druhé strany vodorovně mezi kúly. Povrch všech stěn je z obou stran výpletu omazán hlínou promíšenou s organickými materiály, tzv. mazanicí. Na vaznicích jsou usazeny krokvice v úhlu 35°, na nich je umístěn další výpletový materiál a vše s největší pravděpodobností zakrývá sláma (*Soudský 1966, 24-25, 28, 31*). Jak již bylo zmíněno, jedná se pouze o představu, jelikož z archeologických zahloubených reliktvů se těžko dozvíme, jak doopravdy vypadala nadzemní část stavby.

Vnitřní vybavení domů se ve středoevropských podmínkách většinou nedochovalo, stejně tak jako původní úroveň podlahy. I přesto vzniklo trojdílné členění stavby na jižní, střední a severní sektor s funkcí skladovací, obytnou a zásobní (*Končelová 2010, 32-33*).

Půdorysy dlouhých domů vykazují typickou architekturu, která se víceméně od poloviny 6. tisíciletí př. Kr. až do konce 5. tisíciletí př. Kr. nemění. Toto období lze dělit na několik etap. V nejstarší fázi, která patří nejstarší LnK, můžeme pozorovat dodatečné žlábkové výklenky vně stěn, lemující středovou část půdorysu a trojice hlubokých, velkých kúlových jamek na přechodu mezi střední a severní částí domu. V období klasické LnK jsou půdorysy staveb pro celou střední

Evropu celkem standardizované s určitými variantami v detailech. Až v etapě klasické StK se variabilita půdorysů navyšuje (*Pavlu – Vavrečka 2012, 82*).

Jde tedy o dlouhý půdorys, kdy je delší osa orientována zhruba ve směru sever-jih. Ve starším neolitu je základem pět řad kůlových jamek občas s vnějšími žlaby v severní části. Ve starém stupni LnK se mohou žlaby objevit i u střední části domu. Pro domy LnK jsou typické tzv. stavební jámy, jež jsou situovány u delších stěn stavby (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 30*). Slouží k odebrání hlíny a následnému omazání stěn chaty (*Vokolek 1993, 11*).

Na přelomu 6. a 5. tisíciletí se původní pravidelný půdorys staveb LnK s trojicí vnitřních kůlů podpírajících střechu mění na trapézovitý tvar s regionálními odlišnostmi. Z půdorysů domů StK je zjevné dodržování stavebních tradic co se týče orientace a podlouhlého tvaru. Tato hlediska lze považovat za souhrnné rysy v celkovém vývoji dlouhých neolitických domů (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 30-31*).

5.4 Dům v mladém neolitu

V mladém neolitu se stává novým konstrukčním prvkem protažení bočních stěn před jižní stěnu občas i před severní průčelí stavby. Tím vznikla jakási předsíň, tzv. anty. Další novinkou jsou apsidy, které tvoří zaoblenou severní část půdorysu. Typický znak mladoneolitické stavby je také širší jižní průčelí oproti severnímu. Změnu potkal i vnitřní prostor – obvyklé jsou pouze dvě trojice kůlů. Odlišný je i charakter obvodového žlabu, který je hlubší kvůli zachování stability konstrukce v které došlo ke snížení počtu kůlů ve vnitřním prostoru. Kůly byly zapuštěny do obvodových žlabů, o čemž vypovídají kůlové jamky na jejich dně. Také přináší doklady o přenosu váhy krovu, kterou dříve vykonávaly vnitřní kůly (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 40, 43*).

Ve starším stupni StK narůstá variabilita půdorysů. Dominuje stavba s konstrukcí zdvojených vnějších řad kůlů, s uprostřed vypouklými stěnami připomínající tvar lodi. V závěru mladší doby kamenné, v pozdním stupni StK, se

jedná o dlouhé trapézovité půdorysy s výrazným obvodovým žlabem (*Pavlu – Vavrečka 2012, 82; Končelová 2010, 32*).

Specifikum je dům s ohradou. Takové stavby známe z prostředí LnK, z kultur zdobených vpichy i lengyelského okruhu. Ve východních Čechách se tato nálezová situace objevila např. v Kolíně. Analogii lze spatřovat na lokalitě Jaroměř. Zajímavostí u obou lokalit je, že pokaždé jeden z domů spojených ohradou je dům s anty (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*).

6. VÝZDOBA KERAMIKY V NEOLITU

Jednou ze základních charakteristik neolitu je výroba keramických nádob, dokonce je to novinka, zavedená právě až v průběhu tohoto období. Keramické zboží obsadilo důležité místo v životě lidí nejenom v mladší době kamenné. Tvary, výzdoba a jejich změny se staly nejdůležitějším ukazatelem vývoje kultur i historie lidstva (*Pleiner – Rybová (eds). 1978, 194*).

Při archeologických výzkumech jsou keramické fragmenty stěžejním nálezem. Nejstarší tvary mohou napodobovat dřevěné výrobky, potřebné při dlouhých cestách. Co se týče nejstarší keramiky, patří kultuře, kterou podle výzdoby nazýváme lineární (volutovou). Jde o silnostěnné nádoby se silnou organickou příměsí v těstě, kdy výzdoba je jen výjimečně široká rytá linie, také se objevují plastické pupky a svisle provrtaná ucha (*Vokolek 1993, 13*). Základními tvary jsou kulovité nebo bombovité nádoby (*Stocký 1924, 11*). Nádoby kultury s vypíchanou keramikou jsou hruškovitého tvaru, výzdobu tvoří řady vpichů, někdy se objeví hrotité výčnělky (*Vokolek 1993, 19*).

Dále provedu pomocí dostupné literatury přehled výzdoby jednotlivých chronologicky vyčleněných stupňů kultury s lineární a vypíchanou keramikou.

6.1 Kultura s lineární keramikou

Výchozím bodem pro chronologii kultury s lineární keramikou v Čechách jsou sídlištní nálezy. Ve výzdobě keramiky pozorujeme následující prvky. Pro nejstarší období je typická žlábkovaná výzdoba, to znamená linie širší než 3 mm

provedená tupým rydlem. Postupem času se tato linie mění na tence až jemně rytou linii, jíž je dokonce v klasickém středním stupni prováděna páska, občas vyplňovaná vpichy. I ta se postupně zužuje. Noty, mělké důlky, přerušující linie jsou nejprve větší, s odstupem času se zmenšují. Mohou být prováděny různými technikami, jako je např. vpich či otisk nehtu. Počet not na linii se během vývoje zvyšuje, v posledním stupni linie zaniká a tak zůstává samotná řada vpichů (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 28-29*).

Nejstarší stupeň – fáze Ia až Ic

Nejstarší období dělíme na fáze Ia, b, c. Jsou vyznačovány změnou v podílu výzdoby žlábkované a středně silně ryté. Fáze Ia je pro Čechy prozatím hypotetická. Měla by se vyznačovat minimálním výskytem zdobené keramiky. Technologicky a tvarově je blízká keramice z okruhu Starčevo-Körös-Cris, ta obsahuje určitý podíl keramiky malované. Ve fázi Ib jsou ornamenty jednotlivě odděleny, jelikož ještě není vyvinutý doplňkový ornament. V etapě Ic se rozvíjí tzv. oběžný styl výzdoby, kdy jsou jednotlivé prvky spojovány do souvislých motivů (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 31*).

Nejstarší stupeň – fáze I/II

Tato přechodná fáze spojuje nejstarší a klasické střední období kultury s lineární keramikou. Ve fázi I/II lze v Čechách spatřovat počátek stylu, který je označován jako „áčkový“, představují ho specifické formy spirál. Na západní hranici se vyvinul flomborský styl. V Podunají, včetně Moravy, není přechodné období příliš znatelné (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 31*).

Střední stupeň – fáze IIa až IIc

V Čechách představuje klasickou kulturu s lineární keramikou. Etapu vystihuje široká středně rytá páska, která je často v oblasti středních Čech vyplňovaná vpichy. Předpokládá se, že se mohlo jednat o podklad pro barevnou přemalbu, která byla provedena po keramickém výpalu, nicméně doklady pro tuto

hypotézu prozatím chybí. Převažuje oběžný styl výzdobných motivů, ve kterém se vyskytuje stejné množství spirál a klikatek. Pod okrajem se začínají rozvíjet doplňkové ornamenty, občas vymezené oběžnou linkou. Některé z motivů, dříve používaných jako hlavní, jsou nyní užity jako ornament doplňkový, zejména to jsou různé formy trojúhelníků či obloučků. Notovou výzdobu představuje linie s řídky řazenými notami, ta je postupem času nahrazena linií s notami středně hustě řazenými. Vyplňovaná páska má i ve fázi IId významný podíl, i když začíná notová výzdoba převažovat nad prostou rytou linií (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 31*).

Mladší stupeň – fáze IIIa až IIIb

Výrazně se projevuje notová výzdoba a to především v rámci východních a středních Čech. V severozápadních Čechách jde o období maximálního nárůstu vyplňované pásky, ta se však začala zužovat a zčásti ji vystřídala úzká páska s jednotlivými vpichy nebo příčkami, pak tedy hovoříme o tzv. žebříčku. Noty se na linii pomalu zahušťují. Prostá rytá linie jako taková prakticky mizí. V moravské lineární keramice přetrvává úzká trojlinková páska, lišící se však stylově od podobného ornamentu používaném ve starším „áčkovém“ stylu. Důlky nebo řada vpichů, které jsou typické pro západní Porýní, se v české oblasti vyskytují ojediněle. Často se objevují linie pod okrajem, avšak jejich hlavní chronologický význam nebyl potvrzen (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 34*).

Pozdní stupeň – fáze IVa, IVb

Poslední stupeň zvaný také šárecký podle nádob, které mají typický hruškovitý tvar a jsou zdobeny vpichy. Tyto nádoby se hojně vyskytují ve východních, středních, ale i severozápadních Čechách. Z jižních Čech není šárecký typ dosud znám. Na většině území dominuje notová výzdoba, kdy jsou noty umístěny blízko sebe, nad technikou hustě přesekávaných linií. Běžná je reliéfní výzdoba, motivy se zahušťují a pokrývají souvisle celý povrch nádoby. Z dalších výzdobných technik se užívá též přemalba organickou barvou či nalepování organických materiálů (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 34*).

Podrobnější studií šáreckého typu se zabýval Slavomil Vencl (1961), který na základě morfologických odlišností vydělil tři skupiny – západočeskou, východočeskou a moravskou (Vencl 1961, 98). Dalším vývojem ze šáreckého stupně vzniká kultura vypíchaná. Dochází k morfologickému vývoji keramiky – z bomb vznikají nádoby hruškovitého tvaru. Rozmáhá se ornament prováděný vypichováním a výzdoba formou horizontálního pásu z několika řad umístěných na hrdle nádob (Vencl 1961, 114).

6.2 Kultura s vypíchanou keramikou

Na území střední Evropy se neolitická keramika zdobená vpichy objevuje od konce kultury s lineární keramikou. Největší rozmach nastává v období kultury s vypíchanou keramikou a její poslední záchvěvy lze spatřovat společně se zánikem původního páskového okruhu v období pozdní keramiky rössenské – na tuto etapu navazuje horizont pozdně lengyelské keramiky, která je téměř nezdobená. Vývoj vypíchané ornamentace můžeme rozdělit na čtyři úseky a to jednotlivé vpichy, objevující se na konci vývoje LnK a v přechodné fázi. Zadruhé dvojvpichy, typické pro samotný nástup StK, kdy v jejím starším období jsou skoro jediným výzdobným prvkem, avšak setkáváme se s nimi až do samotného konce StK. Dále vpichy vícenásobné a tremolové, které dominují v mladších fázích StK a konečně hluboké rössenské vpichy a tažený vpich v keramice grossgartašské a rössenské. Vpichy jsou jedinou výzdobnou technikou skutečně patřící StK. Dále jsou užívány výzdobné techniky s méně důležitou rolí – do staršího stupně StK přetrvává z LnK výzdoba rytá, v mladším stupni dochází k užití nové techniky převzaté z kultury s malovanou keramikou lengyelskou, např. malba nebo tence ryté motivy, mřížkování, žebříčkový vzor atd. (Zápotocká 1978, 504).

Starší stupeň – fáze I, přechodná mezi LnK a StK

Na konci éry LnK můžeme pozorovat na celém území jejího rozšíření příchod nového výzdobného stylu - nádoby jsou zdobeny ornamenty, které jsou tvořeny

z vpichů. Vývoj byl postupný, avšak velice razantní, kdy výzdoba pomocí rytých linií v krátkém časovém sledu vymizela téměř na celém území. Vznik StK z šáreckého stupně LnK lze prozatím nejlépe doložit v severočeském Polabí. Fázi I bylo možné určit na základě souboru, kde se setkává keramika šáreckého stupně se zlomky zdobenými dvojpichy. Spolu s výzdobou prostými rytými liniemi, přesekávanými linkami a také podílem šárecké výzdoby tvořené jednotlivými vpichy se objevují vpichy provedené nástrojem se dvěma hroty. Hlavní výzdobu tvoří střídavý dvojpich, tvořící vícenásobné nad sebou uspořádané krokvice, což je typický výzdobný styl pro celý nadcházející vývoj. Tato etapa je prozatím známá jen z území severních a severozápadních Čech (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 37-38*).

Starší stupeň – fáze IIa až IIb, klasická

Subfáze IIa je považována za jednotný styl bez prvků připomínajících LnK. Výzdoba je tvořena pásy z řad střídavých dvojpichů. Zvyklostí je pás obíhající pod okrajem. Hlavním výzdobným motivem jsou krokvice v počtu tří nebo šesti, několikanásobně umístěných nad sebou a jsou přerušovány svislým dělicím ornamentem. Subfáze IIb navazuje na předchozí. Pokračuje výzdoba střídavým dvojpichem, udržují se pásy pod okrajem, ke krokvicím řazených několikanásobně nad sebou se přidávají i jednoduché. Nadále jsou v mnoha případech mezi krokvice umístěny dělicí pásy, často kombinované s doplňkovými motivy (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 38, 40*).

Starší stupeň – fáze III, střední

Situace ve východních Čechách je odlišná. Nálezy StK fáze I a subfáze IIa tu nejsou prozatím známy ani subfáze IIb není jednoznačně prokázána, proto předpokládáme, že výzdoba dvojpichem se na tomto území objevuje až v úseku, označovaném jako fáze II-III. Ve výzdobě se stále objevuje okrajový oběžný pás, převládají jednoduché oběžné krokvice, dělicího ornamentu mezi nimi ubývá, ojedinělé jsou krokvice nespojené (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 40*).

Mladší stupeň StK

Vývoj StK do této doby probíhal klidně, nyní dochází k radikálním změnám. Z lengyelského prostředí je přebíráno mnoho nových prvků, ale výzdoba formou vpichů dále pokračuje jako charakteristický kulturní znak. Období je klasifikováno jako mladší stupeň StK a jsou v něm vyčleněny fáze IVa, IVb a V (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 43*).

Mladší stupeň – fáze IVa

Na vysokých hruškovitých nádobách se mohou objevit předimenzované rohaté pupky. Nadále pokračuje výzdoba jednoduchými krokvicemi, které jsou často nespojené. Objevují se nové motivy, které pokrývají celá těla nádob, např. kosočtverce, čtverce, trojúhelníky, šachovnice. Bohatá je i technika vpichů – od malých dvojpichů přes velké až po vícenásobné, tremolové i hluboké rössenské. Fázi IVa můžeme dále dělit na subfáze IVa1 a IVa2, kde k některým motivům nacházíme analogie v moravské malované keramice. Takové zboží je vždy hodnoceno jako import. Fáze IVa je hojně doložena z celých Čech (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 43*).

Mladší stupeň – fáze IVb

Hrubou keramiku kotlovitých tvarů zdobí na okraji či výduti plastická nebo vhloubená výzdoba. Zaznamenáváme úbytek vícenásobného vpichu, velké vpichy tvoří volné vodorovné, svislé a šikmé pásy, častěji se vyskytne hluboký rössenský vpich. Dále se uplatňuje nová technika mřížkování. Výzdoby na nádobách však výrazně ubývá. Tuto fázi také můžeme dělit na subfáze – IVb1 a IVb2 (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 44*).

Mladší stupeň – fáze V

Tato etapa zakončuje vývoj StK a je pro ni typická ztráta charakteristické výzdoby. Nádoby jsou na okrajích a výdutích zdobeny přesekáváním, které je buď souvislé, nebo přerušované. Ojediněle se může objevit výzdoba původní, tím jsou myšleny dvojpichy, rössenské či tažené vpichy a jemné mřížkování. Užítkovou

keramiku zdobí plastická výzdoba ve formě pupků a oušek, které jsou umístěny pod hrdlem i na výduti. Poprvé se objevují dvě protilehlá vodorovně vrтанá ouška na hrdle. Spolu s doznívající StK se objevují soubory patřící do pozdního stupně kultury s moravskou malovanou keramikou. V obou případech pozorujeme tvarově si blízkou nikoliv však totožnou nezdobenou keramikou (*Pavlu (ed.) – Zápotocká 2007, 44*).

6.2.1 Technické provedení výzdoby StK

Výzdoba kultury s vypíchanou keramikou byla prováděna kostěnými nástroji, jež měly tvar šídla a byly zakončeny odlišným počtem hrotů. Doposud takových nástrojů mnoho nalezeno nebylo, proto se předpokládá, že mohly být vyráběny i ze dřeva, i když pro to nejsou jediné přímé důkazy. Kostěné nástroje byly vyráběny především z kostí domácích zvířat (koza/ovce, tur), ale i divokých (jelen, srnec), nejčastěji z dlouhých dutých kostí. Výroba nejspíš probíhala následujícím způsobem: nástroj se nejprve z velké kosti odštípnul, poté obrousil, byly na něm vyřezány či vybroušeny hroty a nakonec došlo k vyhlazení. Lesk na povrchu vznikl časem díky používání (*Zápotocká 1978, 508*).

6.2.2 Druhy vpichů

Marie Zápotocká (1978) ve svém článku Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: Technika, terminologie a způsob dokumentace, vyčlenila sedm druhů vpichů a způsob použití nástrojů k jejich provedení. Na tomto místě si je popíšeme.

a) Linie a jednotlivé vpichy

Výzdoba je prováděna nástrojem s jedním různě širokým a různě tvarovaným hrotem. Rytá linie či žlábký vzniknou tažením hrotu nástroje přes zatvrdlý hliněný povrch nádoby. Jednotlivé vpichy jsou zhotovovány samotným zapichováním špičatého konce nástroje do hlíny. Jaký bude mít vpich tvar, záleží na tvaru hrotu i na poloze nástroje vzhledem k povrchu zdobené nádoby. Díky kolmému

postavení nástroje vznikají kulaté a okrouhlé vpichy, při šikmém nasazování pak oválné, trojúhelníkovité a podlouhlé (Zápotocká 1978, 512).

b) Dvojvpich

U tohoto druhu vpichu rozlišujeme tři způsoby použití nástroje. Zaprvé *střídavý dvojvpich* - dochází k střídavému zahlubování pravého nebo levého hrotu nástroje, druhý hrot se nádoby nedotýká. Nový otisk hrotu je vždy předsunut před předešlý, tím vzniká souvislá cik-cak řada dvojvpichů. Odstup vpichů se může lišit, také může překročit šířku nástroje, to znamená vzdálenost hrotů na nástroji. Nástroj je vůči nádobě postaven vždy šikmo, tím vznikají podlouhlé vpichy. Jedná se o nejtypičtější a nejčastěji používanou techniku, i když je poměrně obtížná. Zadruhé *tremolová technika* – používá se hlavně u širších a plochých nástrojů. Princip této techniky je následující: při posunu nástroje dopředu zůstává protilehlý hrot vtisknutý do povrchu nádoby a ze svého původního místa je zvednutý až při zahloubení hrotu druhého, v podstatě se jedná o techniku chůze. V tomto případě vzdálenost mezi vpichy nemůže přesáhnout šířku nástroje, ten je vzhledem k povrchu nádoby postaven téměř kolmo. Tremolovou techniku nelze využít v případě nástrojů s hroty blízko u sebe. A konečně se dostáváme k třetímu způsobu použití nástroje a to k *jednoduchému dvojvpichu*. Během této techniky jsou otiskovány oba hroty nástroje paralelně vedle sebe. Při výzdobě keramiky StK je jednoduchý dvojvpich užíván sporadicky, ačkoliv je poměrně snadný. Tvar dvojvpichů obecně souvisí s tvarem hrotů i postavením nástroje vůči nádobě. Jedním nástrojem můžeme vytvořit různé druhy dvojvpichů, kdy šířka je konstantní, tvar a hustota vpichů se může lišit (Zápotocká 1978, 512-513).

c) Vícenásobný vpich

Je víceméně proveden tremolovou technikou, kdy protilehlý okrajový hrot nástroje je při posunu nástroje vpřed stále zabodnutý v povrchu nádoby. Díky tomu, že okrajové hroty zůstávají střídavě zapíchnuté a ostatní vnitřní hroty se pokaždé posunují, mají vnitřní řady dvojnásobný počet vpichů oproti okrajovým. Stejně jako v předchozích případech tvar vpichů závisí na šířce a síle hrotu a na

poloze nástroje vůči nádobě. Rozmezí mezi následnými vpichy nepřesahuje šířku nástroje. Jako doplňkový ornament se může objevit současný a samostatný otisk všech hrotů nástroje tedy jednoduché vícenásobné vpichy (*Zápotocká 1978, 513*).

d) Tremolový vpich

Tento druh vpichu je prováděn nástrojem s dlátkovitým nečleněným zakončením, jinak jde o tremolovou techniku vpichů. Jako zvláštní formu tremolového vpichu označujeme tremolový vpich brázděný, který vzniká posunem částečně zahloubeného nástroje dopředu. Jednoduchý vpich provedený dlátkovitým nástrojem se občas může objevit jako doplňkový ornament (*Zápotocká 1978, 513*).

e) Tažený (nebo brázděný) vpich

Lze ho provést buď jednoduchým nebo dvojhrotým nástrojem. Hrot nástroje setrvává v mírně zahloubené pozici a v kratších či delších intervalech je zatlačován hlouběji do hlíny. Z chronologických důvodů sem také můžeme zařadit krátké jednotlivé nebo dvojité rýžky, charakteristické pro konec období mladšího neolitu (*Zápotocká 1978, 513*).

f) Rössenský vpich

Při této technice je celý hrot nástroje otisknutý do povrchu zdobené nádoby naráz a to výrazně a relativně hluboko. Každý z vpichů je samostatný. Nástroje k provedení měly nejspíš dlátkovitý tvar, kdy jednotlivé hroty na nich byly zlehka naznačené, ale nebyly oddělené (*Zápotocká 1978, 513, 516*).

g) Poslední bod patří druhům vpichů a výzdobě, které jsou zvláštní a svým výskytem v mladším období StK zcela ojedinělé (*Zápotocká 1978, 516*).

7. ŠTÍPANÁ INDUSTRIE V NEOLITU

Dříve nebylo s kamennými artefakty nakládáno rovnocenně. Největší vypovídací charakter má keramika, ale to nijak nemůže snížit význam ostatních artefaktů (*Popelka 2014, 243*). Právě kamenné nástroje jsou vedle keramiky nejvíce zastoupenou skupinou nálezů, které se díky přirozeným důvodům ve výplni objektů dochovaly (*Pavlu – Rulf 1991, 360*).

7.1 Suroviny na výrobu štípané industrie

Čechy trpí omezeným množstvím kvalitních surovin na výrobu štípané industrie (dále ŠI), proto jsou často využívány suroviny importované mnohdy i z větších vzdáleností, což má za výsledek použití širší škály surovin (*Popelka 2014, 253*). Dominující surovinou na výrobu ŠI v neolitu jsou silicity – nejhojněji jsou zastoupeny silicity glacigenních sedimentů (dále SGS) a glacifluviálních sedimentů (*Šída 2007, 15*). Široká veřejnost zná tento materiál pod pojmem pazourek. Jedná se o druh křemene různých barev (hnědá, šedá až černá), který vznikl kumulací kyseliny křemičité v pórech mořských usazenin, kde vytvořil četné konkrce. Pazourek používaný na pravěkých českých sídlištích je severského původu, konkrétně z Baltu (*Vencl 1960, 45-46*).

Z domácích surovin jsou používány křemence severozápadních Čech a to typy Skršín, Bečov a Tušimice (*Popelka 2014, 255*). Uplatňují se především ve střední a mladší fázi LnK a to proto, že v této etapě je užívání SGS na ústupu, avšak v období mladšího neolitu jejich použití opět narůstá (*Šída 2006, 413-414*).

Dalšími využívanými surovinami pro výrobu ŠI jsou silicity krakovské jury, porcelanit – typ Kunětická hora, bavorský deskovitý rohovec, obsidián, okrajově je zastoupen radiolarit (*Šída 2006, 415, 418-420*).

7.2 Výroba štípané industrie

Výroba štípaných nástrojů probíhala na sídlištích, což nejčastěji dokládá odpad v sídlištních jamách (*Vencl 1960, 49*). Využívána byla čepelová technika, kdy se z předem připraveného jádra odrážejí čepel a to v podobě konečného tvaru či polotovaru (*Sklenář – Sklenářová – Slabina 2002, 58*). Polotovary se

následně pomocí tlaku retušeru proti spodní straně okraje čepele upravovaly do požadovaných tvarů nástrojů (*Vencl 1960, 49*).

7.3 Morfologie vybraných artefaktů

Úštěpy. Vznikají při procesu štípání suroviny. Lze je použít jako pracovní nástroje či polotovary k tvorbě dalších nástrojů (*Šída 2007, 18*).

Čepele. Jedná se o specifický typ úštěpu, který má rovnoběžné hrany. Jejich délka převažuje nad šířkou (*Šída 2007, 18*).

Srpové čepelky. Specifikem těchto nástrojů jsou lesklé plošky, vzniklé působením kyseliny křemičité, které se na čepele dostaly řezáním travin. Lesklé vrstvy jsou ohraničené, končí tam, kde byla čepel zasunuta do rukojeti. Nesou pilkovitou retuš a mají různé tvary (*Vencl 1960, 53-54*).

Škrabadla. Nástroje podlouhlého tvaru s škrabadlovou úpravou na kratší straně čepele či úštěpu (*Šída 2007, 20*). Tato úprava jednoznačně nevypovídá o funkci nástroje (*Vencl 1960, 53*).

8. BROUŠENÁ INDUSTRIE V NEOLITU

Další typickou činností v období neolitu je opracování kamene technikou broušení. Účel výroby těchto artefaktů byl dříve chápán jako potřeba nových nástrojů pro obdělávání zemědělské půdy. To však bylo díky trasologickým analýzám na základě pracovních stop vyloučeno. Přesto jsou broušené nástroje považovány za jeden z atributů prvních zemědělských civilizací. Nová představa se váže k předpokladu, že tyto kamenné artefakty sloužily ke zpracování dřeva, které bylo potřeba k výstavbě chat (*Popelka 2006, 11; Vokolek 1993, 13*).

8.1 Suroviny na výrobu broušené industrie

V rámci získání suroviny se předpokládají tzv. surovinové výpravy, nicméně nám chybí přímé důkazy. Surovina byla na sídliště dovážena v hrubých kusech či přitlučených polotovarech (*Vencl 1960, 6*).

Ve střední Evropě používali nejstarší zemědělci k výrobě broušené industrie (dále BI) metabazity z řad zelených břidlic (*Přichystal 2009, 174*).

Metabazit typu Jizerské hory – z geomorfologického hlediska se tento typ metabazitu nachází na jižním okraji Jizerských hor. Nejdůležitější těžební pole jsou u Jistebka. Jde o horninu světle zelenošedé barvy na lomu až zelenočerné. Vyskytují se i varianty s namodralým odstínem (*Přichystal 2009, 176*).

Pískovce - jedná se o horniny světlé, nazelenalé, nažloutlé či nahnědlé barvy. Jsou vápnité a v jejich složení převažuje křemen. Díky svým vlastnostem byly k výrobě broušených nástrojů používány zřídka, primárně sloužily jako brousky (*Přichystal 2009, 214*). Bez kvalitních brousků by se BI nemohla vyrábět ve velkém množství, tedy dostatek pískovců (vedle hlavní výrobní suroviny) je hypotetický základ pro vznik dílen na výrobu broušených nástrojů (*Šída 2007, 15*).

8.2 Výroba broušené industrie

První fáze výroby broušených nástrojů byla příprava polotovaru za použití přitlukání či řezání (*Vencl 1960, 6*). Na takovou akci je zásadní vybrat vhodnou pevnou surovinu bez kazů. Nevhodná surovina jde rozpoznat díky viditelným prasklinkám, které by nedovolily surovinu opracovat do zamýšleného polotovaru (*Tichý – Drnovský 2007, 90*).

Po zhotovení polotovaru následovalo broušení. To bylo prováděno buď na pískovcích, nebo na tvrdém podkladu za pomoci podsypávání písku. Na základní úpravu byly používány hrubší brousky, jemnější pak na konečné operace (*Vencl 1960, 8*).

Vrtání kamene byl náročný úkon, který byl nejčastěji prováděn na nebroušených polotovarech, upravených jen v místech vrtu. V neolitu se k vrtání používal dutý vrták. Vedlejším produktem této činnosti je vývrtek (*Vencl 1960, 8*).

Posledním krokem byla konečná úprava hlazením či leštěním, díky nimž byly zahlazeny skoro všechny výrobní stopy (*Vencl 1960, 10*).

8.3 Morfologie vybraných artefaktů

Amorfni zlomky. Jsou náhodně odštípnuté úlomky suroviny. Nelze u nich zjistit, odkud byl vedený úder, na jehož základě vznikly (*Šída 2007, 17*).

Brousky. Používají se k broušení ploch kamenných nástrojů. Můžeme je dělit na brousky aktivní, to je např. kus pískovce a pasivní, kdy se broušený artefakt musí podsypávat pískem (*Šída 2007, 22*).

Drtidla. Tyto artefakty se skládají ze dvou dílů - spodní větší část se nazývá ležák, horní menší běhoun, jehož tvar je přizpůsobený, aby se při práci dobře držel v rukách. Drtidla sloužila k drcení obilí, roztírání barviv či jiných surovin (*Šída 2007, 22*).

Kopytovité klíny. Nástroje plankonvexního tvaru, jejichž výška je zřetelně větší než jejich šířka. Ostří je příčně orientované k podélné ose nástroje. Předpokládáme, že tyto artefakty byly používány ke štípání dřeva (*Šída 2007, 21; Vencl 1960, 23*).

Ploché kopytovité sekerky. Artefakty s víceméně obdélným tvarem, s úzkým průřezem a s ostřím příčně orientovaným k podélné ose nástroje. Na rozdíl od kopytovitých klínů je šířka nástroje výrazně větší než výška (*Šída 2007, 21*).

Sekeromlaty. Nástroje s provrtaným otvorem, který sloužil k nasazení topírka. Na terminální straně, na níž se nachází hrot, je artefakt zakončen ostřím rovnoběžným s osou provrtaného otvoru. Mohly představovat pokročilejší typ sekery (*Šída 2007, 21*).

9 CHRONOLOGICKÁ ANALÝZA NÁLEZŮ Z OBĚDOVIC – SEZÓNY OD ROKU 2004 DO ROKU 2015

V této kapitole se budu zabývat relativní chronologií artefaktů z období neolitu, které byly vyzvednuty z objektů při výzkumu lokality Obědovice v letech 2004 až

2015. Primárně se jedná o keramický materiál, nicméně se také objevila štípaná a broušená industrie, ty mi ovšem slouží jen jako pomoc při datování, čili neprovádím jejich podrobnou deskripci. Cílem kapitoly stejně jako celé této bakalářské práce je chronologický popis keramického materiálu, na jehož základě rozčlením fragmenty do stupňů kultur s lineární a vypíchanou keramikou a pokud to bude jen trochu možné následně ještě do fází daných kultur. Díky tomuto kroku budu schopná datovat objekty, ve kterých se materiál nacházel a u kumulací objektů se stejnou archeologickou kulturou hypoteticky umístit dlouhé neolitické domy, tím vznikne možný obraz neolitického sídliště na lokalitě Obědovice.

9.1 Metoda práce a způsob provedení analýzy

Základem zpracování neolitické lokality je její chronologie. Tu lze odvodit z výzdoby keramiky a částečně i z vývoje tvaru nádob. Keramický materiál nalezený na lokalitě Obědovice při výzkumných sezónách 2004 až 2015 je velice torzovitý, což s největší pravděpodobností způsobila silná eroze, která zapříčinila úbytek vrstev sprašového podloží a malou hloubku většiny objektů.

Ke standardním metodám vyhodnocení neolitické keramiky patří i zjištění tvaru nádob. Např. M. Marková (2018) ve své diplomové práci „Sovědice a Hněvčevy, sídliště kultury s lineární a vypíchanou keramikou“ vyčleňuje na základě tvaru okraje kategorie nádob, to však díky špatnému dochování střepového materiálu v Obědovicích provést nelze.

K práci jsem použila kresebnou dokumentaci nálezů katedry archeologie FF UHK, z níž jsem vyhodnocovala metodou přímého datování keramický materiál. Zmíněná metoda spočívá v co nejpřesnějším popisu výzdoby fragmentů bez ohledu na početní zastoupení dané výzdoby v objektu, jejich roztrídění do příslušných kultur či jejich stupňů, a v případě „smíšených výplní“ o rozhodnutí jejich přiřazení k tomu či onomu stupni. Následuje provedení relativní chronologie objektů, ze kterých byly střepy vyzvednuty. Při deskripci keramického materiálu jsem pracovala s dostupnou literaturou, pomocí které jsem

provedla rozčlenění materiálu do stupňů a fází kultur s lineární a vypíchanou keramikou, v případě nedostačujících specifíků jsem přistoupila k zařazení střepů obecně do LnK či StK. Pokud se jednalo o objekt, ze kterého byla vyjmuta buď jen ŠI nebo BI datovala jsem obsah do období neolitu. Jak již bylo výše předznamenáno, podrobný popis BI ani ŠI nebyl mým cílem, tyto artefakty sloužily pouze k dataci.

V rámci deskripce zlomků jsem postupovala následovně: objekty s výskytem úlomků zdobených samotnou rytou linií, která není chronologicky citlivá, jsem datovala rámcově do období LnK. Občas se objevily fragmenty s řídce uspořádanými notami, které jsem zařadila do středního stupně LnK. V souborech jde dobře rozpoznat i nezaměnitelná klasická vyplňovaná páska ze středního stupně LnK. Nejstarší (žlábek), mladší (hustě řazená nota) a pozdní šárecký stupeň (přesekávání linie či jednotlivý vpich) můžeme pro absenci patřičných způsobů výzdoby vyloučit. Práce s vypíchanou keramikou byla o něco složitější. Do vyhodnocení se promítla velká fragmentárnost keramických zlomků, která negativně ovlivnila dataci StK ještě více než LnK. Výzdobné prvky tak byly omezeny jen na nejužší škálu. Abych došla k závěru s jakým stupněm a fází StK v Obědovicích při výzkumných sezónách 2004 až 2015 pracujeme, využila jsem studie o jiných lokalitách, na kterých byl odkryt starší (např. Mšeno) a mladší (např. Černý Vůl) stupeň kultury vypíchané. Srovnáním materiálu z těchto lokalit s obědovickým jsem dospěla k závěru, že se v Obědovicích vyskytuje starší stupeň, fáze II – III. To také potvrzují nejvíce se objevující výzdobné prvky jako oběžný pás pod okrajem a motiv několikanásobně nad sebou uspořádané krokvice. Ve výzdobě je nejčastější malý či střední dvojpich. K dataci také napomohl fakt, že ve východních Čechách nebyla fáze I ani subfáze IIa prozatím prokázána, jednoznačné soubory zatím neznáme ani pro subfázi IIb, proto předpokládáme, že byl nový způsob výzdoby pomocí dvojpichů ve východních Čechách převzat v období, které se v literatuře označuje jako fáze II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*). Toto označení používají i autoři jako např. P. Burgert a D. Stolz, s jejichž příspěvky hodnotící jiné lokality jsem pracovala. Pro mladší stupeň StK, fázi IVa nemáme více podkladů, ale v souborech se hypoteticky

objevila. Jednalo se o fragmenty s výzdobou v podobě trojvpichu, širokého velkého dvojvpichu a motiv šachovnice. Fáze IVb a V se v objektech neobjevily. Drtivá převaha materiálu ze staršího stupně StK může být způsobena erozí, která horní vrstvy objektů mohla nenávratně zničit, tudíž i všechen materiál z mladšího stupně StK. Další možností může být, že se mladší výzdobné prvky přidávající se ke starším díky torzovitosti nemusely dochovat, proto soubory budí dojem, že se jedná výhradně o výzdobu starší. Do obrazových příloh jsem umístila ukázky fragmentů z obědovické lokality s těmito druhy vpichů: malý (obr. 3a), střední (obr. 3b), velký (obr. 3c) a trojvpich (obr. 3d).

Během datování střepového materiálu jsem se také setkala s problémem intruzí. Tento pojem je archeology běžně používán, avšak obsah slova není přesně stanoven (*Rulf 1997, 441*). Podle J. Rulfa by měla být intruze méně početná než ostatní nálezy a měla by se vyskytovat v horních částech výplně objektu, dále J. Rulf poukazoval na dvě možnosti výskytu střepového materiálu ze dvou časových období a to právě na zmíněnou intruzi nebo porušení objektu objektem jiným (*Rulf 1997, 442*). Na práci J. Rulfa navázala E. Kazdová svými poznatky, v článku *Poznámky k intruzím keramiky v neolitických sídlištních objektech*, kde provedla analýzu intruzního materiálu z lokality Těšetice-Kyjovice, a dokázala, že početní převaha určité kultury nemusí znamenat kulturní „základ“ daného objektu (*Kazdová 1998, 62*). Nicméně objekty s intruzemi na obědovické lokalitě respektují uložení keramických zlomků kultur lineární a vypíchané ve vztahu k vertikální stratigrafii. Výjimkou je rok 2007, kdy se ve čtyřech případech objevily samotné fragmenty vypíchané keramiky nebo spolu s lineárními střepy pod vrstvou lineární keramiky, z toho ve dvou případech spolu s vypíchanou, což může signalizovat narušení objektu, jak popisuje J. Rulf (*Rulf 1997, 457*).

V pokračování analýzy jsem při bližším pozorování celkové plochy zkoumané v letech 2004 až 2015 vyčlenila skupiny objektů, které tvořily kumulace. V rámci zkoumaného materiálu jsem hledala souvislosti mezi objekty daných skupin, zda jsou kulturně homogenní či nikoliv. Podařilo-li se najít v objektech tvořící skupiny shodný materiál, je velice pravděpodobné, že tvořily dílčí stavební komplexy a proto jsem v jejich blízkosti umisťovala hypotetické neolitické

stavby, někdy může jít i o dvě varianty, které jsou označeny a, b. Z tohoto počínu vyšel konečný plán neolitického sídliště, respektive jak mohlo sídliště v období neolitu vypadat. Celkový plán je umístěn v obrazových přílohách této práce (obr. 4a; 4b).

Až na dva případy, kdy byly objeveny základové žlaby mladoneolitického trapézového domu, konstrukční prvky nalezeny nebyly. Ve zbylých případech se tedy jedná snad o hliníky umístěné v blízkosti staveb. K vytyčení typologie domů StK jsem využila disertační práci P. Burgerta (2017), který se zabývá dvěma velkoplošnými odkryvy sídlišť StK, Jaroměří a Plotištěm nad Labem.

Všechny objekty nebylo možné zařadit do nějaké skupiny, potom se jedná o izolované objekty, které jsem hodnotila zvlášť. V mnoha případech jsem narazila na nelokalizované objekty, ze kterých byl sice materiál zdokumentovaný, ale bohužel objekt nebyl zanesen do plánu, tedy se s ním nemohlo nijak nakládat.

9.2 Chronologická analýza keramiky

V následujících podkapitolách provedu již několikrát zmíněné relativní datování odkrytých objektů na základě keramického materiálu v objektech uložených. Analýza se týká výzkumných let 2004 až 2015.

9.2.1 Výzkumná sezóna 2004

Na ploše zkoumané v roce 2004 bylo především odkryto osídlení doby bronzové, nicméně v některých objektech se objevily i nálezy z období neolitu. Jedná se o objekty s čísly 01/04, 02/04, 05/04, 11/04, 14/04, 15/04, 18/04, 60/04, 81/04, 116/04, 120/04, 142/04 a o čtvercovou síť v severním sektoru zkoumané plochy. Nejprve provedu analýzu nálezů z objektů a následně ze čtverců v severní části.

Popis objektů

V objektu č. **01/04** byla nalezena ostatní kamenná industrie a to zlomek drtidla. Objekt na základě tohoto nálezu řadím do období neolitu, v úvahu ale případně i výše uvedená doba bronzová.

Z objektu č. **02/04** bylo vyzvednuto 11 zdobených střepů z období mladší doby kamenné. Na šesti fragmentech jsou umístěny pouze ryté linie. Jeden zlomek zdobí jedna rytá linka přerušovaná notou. Na jednom střepu se nachází okrouhlý pupek. Tři úlomky zdobí vypíchaná výzdoba, kdy na jednom z nich se jedná o oběžný pás malých dvojvýchů pod okrajem. Mimo keramických nálezů se také objevila štípaná industrie v podobě dvou úštěpů. Kromě nálezů z neolitu bylo z objektu vyjmuto i 5 střepů, přeslen a okraje nádob z doby bronzové. Nejedná se tedy o čistě neolitický objekt, proto v případě neolitického materiálu nebudu určovat stupně kultur, tedy se obecně jedná o materiál LnK a StK.

Objekt č. **05/04** obsahoval amorfní zlomek broušené industrie, č. **11/04** úštěp metabazitu, č. **14/04** štípanou industrii ve formě škrabadla, č. **15/04**, **18/04** a **60/04** úštěp štípané industrie. Souhrnně tento materiál patří do období neolitu.

V objektu č. **81/04** se opět potkal převažující materiál doby bronzové (okraje, dna, torza uch, broušená industrie) a jeden střep vypíchané keramiky. Na tomto místě nemá smysl určovat stupeň StK, jedná se o jeden střep, který je příměsí v materiálu z doby bronzové.

Z objektu č. **116/04** byl vyjmut druhotně upravený kus broušené industrie a brousek, z č. **120/04** brousek a z č. **142/04** čepelka a otloukač. Opět se jedná o materiál řazený obecně do období neolitu.

Rozbor nálezů ze čtvercové sítě

Čtverec A1/04 obsahoval jeden střep zdobený dvěma rytými liniemi a jeden kus štípané industrie – úštěp.

Čtverec A5/04. Ze čtverce byl vyzvednut jeden střep zdobený rytou linií.

Čtverec B1/04. Byl z něj vyjmut jeden střep s plastickou výzdobou ve formě okrouhlého pupku a čtyři kusy štípané industrie – tři čepele a škrabadlo.

Čtverec B2/04. Ze čtverce bylo vyzvednuto celkem pět zdobených střepů. Tři fragmenty zdobí ryté linie, kdy na jednom z nich je jedna jediná a na druhém doplňkový ornament vymezený oběžnou linkou. Dva střepy nesou kombinaci lineární a notové výzdoby. Na jednom z nich jsou dvě ryté linky zakončené notami, na druhém střepu je výzdoba stejná, navíc se objevují dvě ryté linie, sbíhající se do pravého úhlu, v jejichž průsečíku je umístěná nota.

Čtverec C1/04 obsahoval osm zdobených střepů. Na všech fragmentech se nachází část spirály. Tento soubor nezahrnuje pouze úlomky z těl nádob nýbrž i jedno dno a okraj, který nese nad částí spirály otisk prstu. Mimo keramického materiálu byly ze čtverce vyjmuty tři kusy štípané industrie, jedná se o úštěpy.

Čtverec C5/04. Z tohoto čtverce byl vyzvednut jediný střep zdobený klasickou vyplňovanou páskou.

Čtverec C6/04. Byly z něho vyjmuty tři střepy zdobené jednoduchou linií.

Čtverec D6/04 obsahoval dva zdobené střepy. Na obou se objevily ryté linie. Kromě keramiky byly ze čtverce vyzvednuty tři čepele, dva úštěpy a jeden zlomek drtidla.

Čtverec F1/04. Ze čtverce byl vyzvednut jeden střep zdobený okrouhlým pupkem.

Čtverec F2/04. Byl z něj vyjmut jeden kus štípané industrie – čepel.

Čtverec F4/04 obsahoval dvacet osm zdobených střepů. Na dvanácti úlomcích se objevila výzdoba rytými liniemi z toho na sedmi jedna rytá linka. Sedm fragmentů zdobí lineární i notová výzdoba. Noty jsou umístěny jak na liniích, tak mimo ně. Na třech střepích je samotná notová výzdoba. Dva úlomky nesou technickou výzdobu, jeden ve formě otisků prstů a druhý štipků (*Zápotocká 1978, 504*), ten je navíc zdobený i malým plastickým výčnělkem. Čtyři střepy zdobí plastická výzdoba v podobě okrouhlých pupků. Ze čtverce byla vyzvednuta i štípaná industrie – dvě čepele a úštěp.

Čtverec F5/04. Z tohoto čtverce bylo vyjmuto dvanáct zdobených střepů. Šest zlomků nese lineární výzdobu, kdy převládá jedna rytá linka – v počtu pěti kusů. Na dvou fragmentech se objevila starší vyplňovaná páska. Hrubá keramika, tedy poslední čtyři střepy, jsou zdobené štipky (*Zápotocká 1978, 504*). Co se týče nekeramického materiálu, tak byly vyzvednuty tři kusy čepelí.

Čtverec G4/04. Bylo z něj vyjmuto pět zdobených střepů. Tři úlomky zdobí jednoduchá linie. Jeden fragment nese technickou výzdobu v podobě štipků (*Zápotocká 1978, 504*), která se ve dvou liniích sbíhá nejspíš k plastickému pupku. Na posledním zlomku se možná jedná o jednotlivé vpichy.

Čtverec G5/04 obsahoval osm zdobených střepů. Sedm fragmentů nese výzdobu rytými liniemi, z toho na dvou zlomcích se nachází jedna linka, na ostatních převažuje motiv cikcak. Osmý úlomek zdobí tři noty.

Shrnutí: ve výzdobě materiálu ze čtvercové sítě se objevila starší vyplňovaná páska, příznačná pro střední stupeň LnK (*Rulf 1997, 285*). Dále také oběžná linka s doplňkovým ornamentem, rozvíjející se v tomto stupni (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 31*). Na základě těchto znaků jsem dospěla k názoru, že se na místě čtvercové sítě s největší pravděpodobností jedná o aktivity středního stupně LnK.

Na výzkumné ploše 2004 nelze určit stavební komplexy na základě stavebních jam. V tomto případě jsou zde neolitické aktivity intruzí v objektech doby bronzové. Hypoteticky mohu na ploše 2004 umístit dva neolitické domy s orientací sever-jih. Jeden na plochu výskytu prostorově samostatně vytyčených objektů s převážnou datací obecně do období neolitu (obr. 4a, sezóna 2004, dům 2) a druhý do severního sektoru vymezeného čtvercovou sítí (obr. 4a, sezóna 2004, dům 1), kdy materiál v rámci datace nejspíš spadá do středního stupně LnK. Domy jsou vyznačeny v celkovém plánu lokality (obr. 4a, sezóna 2004, dům 1; 2).

9.2.2 Výzkumná sezóna 2005

Popis skupin objektů (1 až 4), izolovaných a nelokalizovaných objektů

SKUPINA OBJEKTŮ č. 1

První skupina zahrnuje objekty č. 01/05 a 03/05. Poloha těchto objektů nabízí dvě možné varianty interpretace dlouhého neolitického domu s tradiční orientací ve směru sever-jih. Možné varianty polohy domů jsou znázorněny v plánu plochy (obr. 4a, sezóna 2005, dům 5 a; b).

Objekt č. 01/05 obsahoval jedenáct zdobených keramických fragmentů. Výzdoba vypíchaným ornamentem je ve výplni objektu zastoupena na osmi fragmentech. Na třech střepech obíhá vodorovný pás malých dvojvpichů pod okrajem. Na jednom střepe se nachází kombinace vodorovného pásu a jednoho svislého pásu malých dvojvpichů. Jeden střepe je zdoben jednotlivými vpichy pod okrajem, které jsou nerovnoměrně uspořádány. Jeden fragment nese šikmý pás malých dvojvpichů. Na dvou fragmentech se vypíchaná výzdoba sbíhá do motivu krokvice, vpichy jsou uspořádány nerovnoměrně. Motiv krokvice je v obou případech v kombinaci s plastickou výzdobou ve formě pupku. Na třech střepech

se vyskytly samotné okrouhlé pupky. V objektu nebylo nalezeno dostatečné množství keramického materiálu, nicméně podle výzdoby, která se na střepech objevila, můžeme objekt s největší pravděpodobností datovat do staršího stupně StK, fáze II – III, pro kterou je typický oběžný pás z řad střídavých dvojpichů pod okrajem a výzdoba ve tvaru krokvice (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

Kromě keramiky bylo z objektu vyzvednuto sedmnáct kusů štípané industrie - patnáct fragmentů čepelí, dva úštěpy a dva kusy broušené industrie – plochá sekerka a amorfní zlomek.

Objekt č. 03/05. Z objektu bylo vyjmuto čtyřicet jedna zdobených keramických střepů. Sedmatřicet střepů nese vypíchanou výzdobu. Tato výzdoba na střepech tvoří vodorovné pásy umístěné především pod okraji. Fragmenty dále zdobí svislé a šikmé pásy, řady malých dvojpichů a neuspořádané vpichy. Na sedmi střepech tvoří pás malých dvojpichů motiv krokvice. Ve třech případech je zlomek zdoben plastickou výzdobou ve tvaru oválného pupku, v kombinaci s vypíchanou. Podle rozboru materiálu je zjevné, že se jedná o objekt staršího stupně StK, fáze II – III, pro kterou je příznačný výzdobný ornament ve tvaru krokvice a oběžný pás pod okrajem (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*). Jeden střep zdobí pouze plastický pupík.

Na třech střepech se objevila výzdoba lineární. Jeden fragment nese jednu rytou linii. Druhý rytou linku zakončenou oválnou notou. Třetí fragment zdobí tři ryté linie. Vzhledem k malému množství střepů zastupující LnK můžeme předpokládat, že jde o intruzi středního stupně této kultury, pro nějž je charakteristická notová výzdoba ve formě not řídkce řazených na linie (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 31*).

Objekt také obsahoval devět kusů štípané industrie - tři zlomky čepelí, dva fragmenty srpových čepelek a čtyři úštěpy. Broušenou industrii zastupuje zlomek broušené sekerky.

Shrnutí: objekty první skupiny vykazují shodné znaky ve výzdobě střepového materiálu, který je datován do staršího stupně StK, fáze II - III. V objektu č. 03/05

se vyskytuje intruze středního stupně LnK. Možnou polohu neolitického domu jsem vymezila do dvou variant a to při západní a východní hraně objektů.

SKUPINA OBJEKTŮ č. 2

Do druhé skupiny patří objekt č. 08/05 a 09/05. I v tomto případě jsou dvě možné varianty umístění neolitického domu s orientací sever-jih. Lokace je možná buď na východní, nebo západní hraně tzv. staveních jam. Možné polohy jsou zakresleny v plánu lokality (obr. 4a, sezóna 2005, dům 3 a; b).

Objekt č. 08/05 obsahoval jeden kus štípané industrie a to škrabadlo. Keramický materiál ve výplni objektu nalezen nebyl, tím pádem neobsahoval spolehlivý materiál pro dataci. Musíme se tedy spokojit s rámcovým zařazením do období neolitu.

Objekt č. 09/05. Z objektu bylo vyjmuto šest střepů zdobených vypíchaným ornamentem. Na jednom fragmentu je výzdoba v podobě vodorovného pásu pod okrajem, který je tvořen malým dvojpichem. Tři zlomky nesou vodorovný pás malého dvojpichu. Na jednom střepu je vypíchaná výzdoba ve svislém pásu, také se jedná o malý dvojpich. A konečně na posledním střepu pásy malých dvojpichů tvoří motiv krokvice. Jedná se o příliš malý soubor, nicméně výzdoba patří s největší pravděpodobností staršímu stupni StK, fázi II – III, na základě výskytu oběžného pásu pod okrajem a motivu krokvice (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

Kromě keramického materiálu objekt obsahoval také dva zlomky čepelí, jednu srpovou čepelku a úštěp.

Shrnutí: skupina objektů č. 2 neobsahovala mnoho keramického materiálu, podle kterého by bylo možné spolehlivě určit relativní datování. Objekt č. 08/05 neobsahoval chronologicky citlivé keramické fragmenty, proto tuto skupinu

hypoteticky datují na základě nálezů z objektu č. 09/05 do staršího stupně StK, fáze II - III.

SKUPINA OBJEKTŮ č. 3

Součástí této skupiny jsou objekty č. 45/05, 46/05 a 49/05. Nabízí se dvě verze polohy dlouhého domu. Následná analýza materiálu prozradí, zda objekty mohly tvořit jeden stavební komplex.

Objekt č. 45/05 obsahoval padesát šest zdobených keramických střepů. Dvacet čtyři fragmentů zdobí ryté linie, z toho dvanáct zlomků nese jednu rytou linku. Dvacet pět střepů je zdobeno notovou výzdobou. Noty jsou usazeny na konci linií či na, nebo mimo ně. Vyplňovaná páska je zastoupena na třech zlomcích. Počet vpichů ve vyplňované pásce řídne. Ve třech případech je na fragmentu technická výzdoba v podobě štipků (*Zápotocká 1978, 504*). Čtyřikrát se vyskytla plastická výzdoba ve formě pupků, jeden z nich je uprostřed promáčknutý prstem. Podle výzdoby datují objekt do středního stupně LnK. V tomto stupni se začínají objevovat noty a jako výzdobný prvek se též uplatňuje vyplňovaná páska (*Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179*).

Mimo keramiku byla z objektu vyzvednuta také štípaná a broušená industrie. Štípanou industrii zastupují čtyři zlomky čepelí, jedna srpová čepelka a tři úštěpy. Z broušené industrie se ve výplni objektu vyskytly dvě ploché kopytovité sekerky a tři amorfní zlomky.

Objekt č. 46/05. Ve výplni bylo nalezeno třicet šest zdobených střepů. Dvacet sedm fragmentů zdobí ryté linie, z toho patnáct zlomků nese samotnou rytou linku. Na čtyřech střepech se objevila výzdoba notová, na jednom fragmentu jsou dvě noty umístěné mimo linii, na dvou střepech noty linii ukončují, na posledním zlomku je nota umístěna na pomyslném vrcholu dvou sbíhajících se linií. Vyplňovanou pásku zastupují tři úlomky. Na jednom střepech hrubé kuchyňské keramiky se nachází technická výzdoba formou otisků prstů. Široká, středně rytá

páska vyplňovaná vpichy a noty řídce řazené na linie jsou charakteristickou výzdobou středního stupně LnK (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 31*).

Kromě zlomků keramiky zastupuje keramický materiál i fragment dvojucha. V objektu se objevil i jeden střep s vypíchanou výzdobou, jedná se o malý dvojpich, který je možné datovat do staršího stupně StK, fáze II - III (*Sklenářová Bláhová – Burgert – Popelka 2014, 40*), zlomek považuji za intruzi této kultury v objektu.

Součástí objektu byly i štípané a broušené nástroje. Štípanou industrii tvoří šest fragmentů čepelí a úštěp, broušenou dvě ploché sekerky, kopytovitý klín, polotovar broušeného nástroje a amorfní zlomek.

Objekt č. 49/05. Byl z něho vyzvednut pouze fragment čepele. Keramický materiál se ve výplni neobjevil, tudíž nemůžeme spolehlivě určit relativní chronologii. Objekt tedy lze zařadit jen rámcově do období neolitu.

Shrnutí: skupina objektů č. 3 se vyznačuje shodou ve výzdobě materiálu. Jedná se o prvky středního stupně LnK. V objektu 46/05 se nachází intruze staršího stupně StK, fáze II - III. Objekt č. 49/05 jsem zařadila rámcově do období neolitu kvůli absenci keramických zlomků. Tento objekt se nachází v blízkosti stavebních jam - objekty č. 45/05 a 46/05, proto si myslím, že spolu mohly tvořit jeden stavební komplex. Možné polohy neolitického domu jsem vymezila do dvou variant a to při západní a východní hraně objektů s orientací sever-jih, zároveň jsou zakresleny v plánu plochy (obr. 4a, sezóna 2005, dům 2 a; b).

SKUPINA OBJEKTŮ č. 4

Do této skupiny patří objekty č. 05/05, 60/05 a 74/05. Objekty č. 05/05 a 60/05 jsou v blízkosti stavební jámy č. 74/05, proto předpokládám, že všechny tyto objekty mohly tvořit jeden stavební komplex. Následný rozbor materiálu ukáže, zda tomu tak mohlo být.

Objekt č. 05/05 obsahoval tři zdobené střepy. Dva úlomky jsou zdobené drobným dvojvpichem, na třetím se snoubí vypíchaná výzdoba s plastickou ve formě pupíku.

V objektu se nenacházelo dostatečné množství materiálu pro určení relativní chronologie, avšak výzdoba v podobě malého dvojvpichu je charakteristická pro starší stupeň StK, fáze II - III (*Stolz - Zemanová 2014, 508*), proto předpokládám, že fragmenty patří této fázi.

Objekt č. 60/05. Bylo z něho vyjmuto celkem sedm zdobených střepů. Dva fragmenty nesou vyplňovanou pásku, typickou pro střední stupeň LnK (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 31*). Na třech střepích se vyskytla lineární výzdoba, z toho na dvou fragmentech se jedná o rovnoběžné linie, na jednom úlomku jsou dvě ryté linky, které se navzájem kříží. Jeden střep nese kombinaci lineární a notové výzdoby, kdy je nota usazená na konci ryté linie.

Poslední střep je zdobený vpichy, mezi nimiž je umístěn plastický pupek. Dle drobného dvojvpichu se nejspíš jedná o starší stupeň StK, fázi II – III (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*).

Objekt obsahoval nedostatek materiálu potřebný k dataci, nicméně výzdoba na fragmentech s největší pravděpodobností náleží střednímu stupni LnK. Součástí výplně je i intruze staršího stupně StK, fáze II - III.

Objekt č. 74/05 obsahoval čtrnáct zdobených střepů. Výzdoba rytými liniemi je zastoupena na devíti střepích - šestkrát jednoduchou rytou linií a třikrát kombinací rytých linek. Jeden keramický fragment nese tři ryté linie, dvě z nich se sbíhají do motivu trojúhelníku, nad jehož vrcholem se nachází nota. Čtyřikrát se vyskytla plastická výzdoba ve formě pupků.

Z výplně objektu nebylo vyzvednuto odpovídající množství keramického materiálu, podle kterého by byla možná relativní chronologie, avšak na základě výše uvedeného popisu soudím, že se jedná o střední stupeň LnK, kdy se poprvé začínají objevovat noty (*Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179*).

V objektu bylo také nalezeno škrabadlo, jeden amorfní zlomek broušené industrie a plochá sekerka.

Shrnutí: rozbor materiálu vyvrátil hypotézu, že by objekty mohly patřit jednomu stavebnímu komplexu. Stavební jáma č. 74/05 nejspíš patří střednímu stupni LnK, objekt č. 05/05 pravděpodobně StK II – III a objekt č. 60/05 patrně střednímu stupni LnK s intruzí StK II – III. Tedy objekt č. 05/05 se stavební jámou č. 74/05 kulturně nesouvisí a objekt č. 60/05 je od jámy č. 74/05 příliš vzdálený. Díky tomu jsem dospěla k závěru, že se dům nacházel buď při západní nebo východní hraně stavební jámy č. 74/05, kdy v blízkosti těchto nepravidelných jam byla stavba situována (*Vokolek 1993, 11*). Dům je orientován ve směru sever-jih. Možné polohy jsou zachyceny v plánu výzkumu (obr. 4a, sezóna 2005, dům 4 a; b).

OBJEKT č. 11/05

Ve výplni objektu bylo nalezeno šestnáct zdobených střepů. Lineární výzdoba je zastoupena celkem na devíti úlomcích, z toho na dvou je jedna rytá linka, na ostatních minimálně dvě. Lineární a zároveň notovou výzdobu nesou čtyři fragmenty, z toho na jednom střepu se objevil doplňkový ornament pod okrajem, vymezený oběžnou linkou, který se rozvíjí ve středním stupni LnK (*Pavluš (ed.) - Zápotocká 2007, 31*), nad linií se nachází nota. V dalších dvou případech je nota usazená mimo linii, na jednom úlomku je nota na vrcholku dvou sbíhajících se rytých linek. Na třech střepěch se vyskytla vyplňovaná páska.

Na základě výše uvedeného popisu keramických fragmentů datuji objekt č. 11/05 do středního stupně LnK. Jde o izolovaný objekt, v jehož blízkosti se nachází objekty č. 05/05 a 60/05.

V objektu byla dále nalezena čepel a osm amorfních zlomků broušené industrie

OBJEKT č. 31/05

Z objektu byl vyjmut pouze jeden kus štípané industrie v podobě malé čepelky. Kvůli absenci keramického materiálu lze objekt datovat pouze do období neolitu.

OBJEKT č. 76/05

Z této stavební jámy bylo vyjmutu celkem devět zdobených střepů. Pět úlomků nese výzdobu drobným dvojpichem, z toho na třech střepích je vpich řazen do vodorovných pásů, na ostatních do šikmých. Jeden zlomek nese šikmý pás provedený taženým vpichem. Podle výzdoby drobným dvojpichem se patrně jedná o keramický materiál staršího stupně StK, fáze II – III (*Burgert 2016, 99*).

Tři fragmenty zdobí jednoduchá rytá linie s nízkým procentem vypovídací hodnoty, proto střepy datují pouze rámcově do LnK.

Ve výplni objektu bylo nalezeno malé množství keramických fragmentů, podle kterých by bylo možné určit relativní chronologii, ačkoliv se pravděpodobně jedná o objekt staršího stupně Stk, fáze II – III s intruzí LnK.

Mimo jiné byly v objektu nalezeny tři kusy štípané industrie – dvě čepelky, ústěp a polotovar broušeného nástroje, nejspíš sekerky.

Nabízí se dvě možné varianty umístění dlouhého domu a to při východní nebo západní hraně objektu s orientací sever-jih. Varianty umístění domu jsou zakresleny v plánu výzkumné plochy (obr. 4a, sezóna 2005, dům 1 a; b).

Nelokalizované objekty

Zde provádím analýzu zdokumentovaného materiálu z objektů, jež nebyly zaneseny do plánu výzkumu.

OBJEKT č. 02/05

Objekt obsahoval celkem 30 zdobených střepů. Na jednom z okrajů se nachází oběžný pás malých dvojpichů. Druhý okraj je zdobený změtí vpichů. Tři úlomky zdobí motiv krokvice. Plastická výzdoba v kombinaci s vypíchanou se objevila na

dvou fragmentech. Jeden střep zdobí vypíchaný ornament a technická výzdoba, kdy dva otisky prstů jsou umístěny mezi trojicí sbíhajících se pásů malých dvojpichů. Na jednom fragmentu se sešly výzdoba vypíchaná, plastický pupek a technická výzdoba v podobě štípance. Dva úlomky nesou samotnou plastickou výzdobu ve formě pupků. Dva střepy zdobí shluk drobných vpichů. Na zbylých sedmnácti fragmentech se vyskytla výzdoba drobným dvojpichem, který tvoří vodorovné, svislé a šikmé pásy. Na základě uvedeného popisu datují objekt do staršího stupně StK, fáze II – III pro který je příznačný okrajový oběžný pás a krokvice (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*). Kromě keramického materiálu bylo v objektu nalezeno dvanáct kusů štípané industrie - šest fragmentů čepelí, zlomek srpové čepelky, pět úštěpů. Broušené nástroje zastupují dvě ploché sekerky.

OBJEKT č. 06/05

Ve výplni objektu se nacházelo jedenáct zdobených střepů. Tři fragmenty zdobí ryté linie. Na jednom úlomku se nachází jedna rytá linka a nad ní dvě noty. Vyplňovaná páska, která pokračuje ve středním stupni LnK (*Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179*) se vyskytla na dvou střepích. Technická výzdoba je zastoupena třemi zlomky, ve všech případech se jedná o štípance. Na dvou úlomcích se objevila výzdoba vypíchaná, střepy jsou však malé, proto přistoupím pouze k rámcovému zařazení fragmentů do StK. Objekt obsahoval malé množství materiálu, potřebného k dataci, nicméně na základě výzdoby můžeme objekt pravděpodobně zařadit do středního stupně LnK s intruzí materiálu StK. Kromě keramických střepů byly v objektu také nalezeny tři fragmenty uch.

OBJEKT č. 07/05

Z výplně objektu byly vyňaty tři zdobené střepy, které nesou pouze ryté linie - ty nejsou dobře chronologicky citlivé. Dále byl v objektu nalezen fragment ucha.

Díky malému počtu keramického materiálu a špatné chronologické výpovědi řadím objekt obecně do LnK.

OBJEKT č. 10/05

Z objektu bylo vyjmuto celkem devět zdobených střepů. Šest fragmentů nese lineární výzdobu. Jeden střep je zdobený rytými liniemi a notou. Jeden úlomek zdobí dvě noty. Jedním fragmentem je zastoupena i vypíchaná výzdoba, kdy bližší určení není možné. Počet vyňatých střepů nedosahuje požadovaného množství vhodného pro stanovení relativní chronologie, avšak podle popsané výzdoby se nejspíš jedná o objekt středního stupně LnK, kdy se začínají objevovat noty (*Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179*) s intruzí StK.

OBJEKT č. 17/05

Objekt obsahoval dva zdobené střepy. Na jednom je jedna rytá linka. Druhý nese dvě ryté linie, které jsou od sebe oddělené notou. V objektu nebyl dostatek materiálu s dobrou vypovídací hodnotou, proto výplň datuji rámcově do LnK. Dále byly vyzvednuty dva fragmenty čepelí.

OBJEKT č. 21/05

V objektu byl nalezen jeden střep zdobený rytou linkou, fragment ucha a škrabadlo. Jedná se pouze o jeden střep, který je zdobený chronologicky necitlivým prvkem, není tedy možné bližší určení v rámci relativní chronologie, proto tento soubor artefaktů řadím obecně do LnK.

OBJEKT č. 44/05

Objekt obsahoval celkem padesát zdobených střepů. Lineární výzdoba je zastoupena dvaceti sedmi fragmenty z toho na sedmnácti střepech se nachází

jedna rytá linka. Kombinaci lineární a notové výzdoby nese šest úlomků. V souboru se vyskytla též klasická vyplňovaná páska, která charakterizuje střední stupeň LnK (*Rulf 1997, 285*) a to na sedmi střepech z toho na jednom v kombinaci s notou a v jednom případě s rytou linkou pod okrajem. Plastickou výzdobu ve formě pupíků zastupují celkem čtyři fragmenty, z toho na dvou v kombinaci s lineární výzdobou, na třetím s třemi rytými linkami, kdy dvě jsou zakončené notou. Jeden úlomek zdobí plastický výčnělek, samostatně ležící nota a rytá linka, na jejímž konci se nachází nota. Na pěti střepech se vyskytla technická výzdoba, z toho na jednom prstování a na čtyřech úlomcích štipky. Soubor rovněž obsahoval dva fragmenty uch. Ve výzdobě materiálu se objevila vyplňovaná páska, podle níž datuji soubor do středního stupně LnK. Kromě keramiky byla také vyjmuta štípaná a broušená industrie. Štípanou industrii zastupuje sedm úštěpů, čtyři zlomky čepelí. Soubor broušené industrie tvoří šest amorfních zlomků.

OBJEKT č. 47/05

Z objektu bylo vyjmuto celkem třicet šest zdobených střepeů. Na sedmnácti úlomcích se objevila výzdoba rytými liniemi, z toho osm fragmentů zdobí jedna linka, zbývající střepey motiv cikcak nebo vlna. Výzdoba notová je zastoupena počtem šesti úlomků, noty jsou umístěné buď mimo linii, nebo linii zakončují. Vyplňovaná páska se vyskytla v osmi případech. Dva fragmenty nesou plastickou výzdobu v podobě pupků, jeden z nich je ve středu lehce promáčkнутý prstem. Na jednom střepe se nachází štipky (*Zápotocká 1978, 504*). Poslední dva úlomky zdobí rytá linka a nehtové vrypy. Na základě výzdoby lze tento objekt datovat do středního stupně LnK, ten se vyznačuje notovou výzdobou prováděnou formou not řídkce řazených na linie a rytou páskou vyplňovanou vpichy (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 31*).

OBJEKT č. 53/05

Z objektu byly vyzvednuty čtyři zdobené střepy. Dva s lineární výzdobou. Třetí fragment nese lineární i notovou výzdobu, noty se poprvé objevují ve středním stupni LnK (*Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179*). Čtvrtý a zároveň poslední střep je zdobený pupkem, uprostřed promáčknutým prstem. Výplň neobsahovala požadované množství keramického materiálu potřebného k dataci, ovšem podle výzdoby se může jednat o objekt středního stupně LnK.

OBJEKT č. 56/05

Objekt obsahoval jeden zlomek, zdobený prostou rytou linií a fragment ucha. Vzhledem k nedostatku keramického materiálu a chronologicky necitlivé výzdobě datují objekt rámcově do období LnK.

OBJEKT č. 57/05

Z objektu byly vyjmuty dva zdobené střepy. Jeden zdobí rytá linka, zakončená notou. Druhý střep nese technickou výzdobu. Na základě malého množství keramického materiálu nelze určit přesnou dataci, avšak s největší pravděpodobností se jedná o střední stupeň LnK, kdy jsou noty ještě řídce řazené na linie (*Pavlů (ed.) - Zápotocká 2007, 31*). Objekt dále obsahoval 2 amorfní zlomky broušené industrie.

OBJEKT č. 58/05

Ve výplni objektu se nacházely dva střepy zdobené rytými liniemi. Pro nedostatek materiálu a chronologicky necitlivou lineární výzdobu nelze určit relativní chronologii, proto řadím objekt obecně do období LnK.

OBJEKT č. 70/05

Celkem byly v objektu nalezeny tři zdobené střepy. Dva jsou zdobeny drobným neuspořádaným vpichem. Třetí fragment nese plastický pupík. Objekt obsahoval malé množství keramického materiálu, podle kterého by byla možná datace. Na základě popsané výzdoby datují výplň rámcově do StK.

OBJEKT č. 72/05

Z objektu byly vyjmuty tři zdobené střepy. Jeden nese oběžný pás malých dvojpichů pod okrajem. Druhý je zdobený malým dvojpichem, tvořící motiv krokvice. Poslední fragment zdobí kombinace vypíchané a plastické výzdoby. Z objektu nebylo vyzvednuto dostatečné množství materiálu, pro určení relativní chronologie, avšak dle zmíněné výzdoby se pravděpodobně jedná o starší stupeň StK, fáze II – III, kde je pravidlem oběžný pás pod okrajem a hlavním motivem krokvice (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

9.2.3 Výzkumná sezóna 2007

Popis skupin objektů (1 až 6), izolovaných objektů, nelokalizovaných objektů a typologicky určeného dlouhého domu

SKUPINA OBJEKTŮ č. 1

První skupina zahrnuje objekty č. 39/07, 72/07, 74/07, 75/07, 76/07, 83/07, 96/07, 99/07, 101/07, 134/07, 153/07, 155/07 a 157/07. Následná analýza materiálu určí, zda se jedná o objekty, náležející jednomu stavebnímu komplexu.

Objekt č. 39/07. Z objektu bylo vyzvednuto dvacet čtyři zdobených střepů. Na jedenácti úlomcích se objevily samotné ryté linie. Jeden fragment zdobí část spirály, nad níž je umístěný provrtaný otvor. Notovou výzdobu nesou čtyři zlomky. Na jednom střepu ze dna nádoby se snoubí lineární a notová výzdoba. Vyplňovaná páska se vyskytla ve čtyřech případech, v jednom z nich jsou pod ní umístěny dva otvory. Jeden fragment nese technickou výzdobu – štipky (*Zápotocká 1978, 504*) a prstování. Jeden střep zdobí plastická lišta s prstováním. Výzdoba materiálu vykazuje znaky středního stupně LnK, pro který je charakteristická vyplňovaná páska (*Rulf 1997, 285*).

Jeden střep zdobí šikmé pásy středního střídavého dvojpichu. Nejspíše se jedná o intruzi staršího stupně StK, fázi II – III, soudím tak podle středního dvojpichu, který je pro tuto fázi typický (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*).

Dále se vyskytl nezdobený střep s provrtaným otvorem.

Objekt 72/07 obsahoval dvacet jedna zdobených střepů. Na čtyřech fragmentech se vyskytl oběžný pás pod okrajem, na jednom z nich spolu s přiléhající krokvicí, na druhém z nich s pravým ramenem krokvice a částí dělicího ornamentu. Jeden zlomek nese nejspíš část oběžného pásu pod okrajem a k němu se sbíhající svislé a šikmé pásy střídavého středního dvojpichu. Tři zlomky zdobí vodorovné pásy středních dvojpichů. Na jednom střepu se objevily dva hroty krokvice. Dva úlomky nesou krokvici, které chybí hrot. Jeden fragment zdobí dělicí ornament a levé rameno krokvice, na jejichž rozhraní se nachází zaoblený plastický pupek, na střepu je zřejmé i torzo pravého ramene krokvice. V jednom případě se vyskytla kombinace vypíchané a plastické výzdoby – pupek je umístěn na hrotu krokvice. Jeden střep nese horizontálně provrtané ouško, k němuž se ze všech stran sbíhá vypíchaný ornament. Zbylých sedm střepů zdobí svislé a šikmé pásy středního střídavého dvojpichu. Dle výzdoby řadím materiál do staršího stupně StK, fáze II – III. Pro tuto fázi je typický dělicí ornament mezi krokvicemi a oběžný pás pod okrajem (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

Objekt 74/07. Z objektu bylo vyjmuto dvacet čtyři zdobených střepů. Dva fragmenty zdobí oběžný pás pod okrajem spolu s částí krokvice, jeden z úlomků má výzdobu mírně setřenou. Jeden zlomek nese samotný oběžný pás pod okrajem. Ve dvou případech by se mohlo s největší pravděpodobností jednat o oběžný pás pod okrajem, v jednom případě je doplněný svislým dělicím ornamentem a levým ramenem krokvice, v druhém případě přiléhající krokvicí. Dva střepy nesou vodorovné pásy středních dvojpichů, v jednom případě se jedná o střední střídavý dvojpich, v druhém o široký velký dvojpich. Krokvice se objevila na třech fragmentech, pokaždé chybí její hrot. Jeden úlomek zdobí motiv šachovnice. Jeden střep nese krokvicí, na jejímž hrotu je umístěný oválný mírně vytažený pupek. Jeden zlomek zdobí okrouhlý pupek umístěný v hrotu krokvice, která je zhotovena středním dvojpichem. Jeden fragment nese dva pupíky, jež leží na svislém dělicím ornamentu a vybíhají od nich ramena krokvic. Na jednom zlomku se objevil trojvpich. Sedm úlomků nese šikmé pásy středních dvojpichů. Jeden fragment zdobí svislé pásy.

Dva zlomky zdobené vypíchaným ornamentem, které jsou zahrnuté v popisu výše, vykazují známky ostřejšího lomu, což se týká výdutě hruškovitých nádob (*Lička 2016, 107*).

Jeden střep nese dvě ryté linky, tvořící část spirály, která je chronologicky necitlivá.

Výplň objektu datuji dle výše popsané výzdoby do staršího stupně StK, fáze II – III. V objektu se však vyskytly i prvky z mladšího stupně StK, spíše jeho starší fáze - střep s velkým širokým dvojpichem, zlomek s trojvpichem a úlomek s motivem šachovnice. Jako příklad uvádím lokalitu Černý Vůl, kterou zpracovali J. Řídký, D. Stolz a M. Zápotocká (2008), kde materiál s takovou výzdobou datovali právě do tohoto stupně a fáze. Ovšem v rozporu jsou fakta, že motiv šachovnice a trojvpich se mohou vyskytovat i ve starším období. Tedy intruze mladšího stupně StK je velmi hypotetická.

Jedná se o materiál výhradně staršího stupně StK, fáze II – III s možnou intruzí mladšího stupně StK, fází IVa a intruzí LnK.

Objekt č. 75/07. Z objektu byly vyzvednuty čtyři zdobené střepy. Jeden úlomek nese svislé pásy středních dvojpichů. Druhý zlomek zdobí vodorovné pásy středních dvojpichů. Jeden fragment nese kombinaci vypíchaného ornamentu a plastického pupku – pupek je umístěný na místě hrotu krokvice, jejíž ramena od něho vybíhají a je ze shora doplněný o svislý pás středních dvojpichů.

Poslední střep zdobí rytá linie, která není chronologicky citlivá.

Objekt obsahoval nedostačující množství materiálu, nicméně na základě výzdoby soudím, že se nejspíš jedná o starší stupeň StK, fázi II – III s intruzí LnK.

Objekt č. 76/07. Z objektu byl vyjmut jediný střep zdobený velkým širokým dvojpichem. Toto množství materiálu je nedostatečné, avšak druh vpichu by mohl signalizovat mladší stupeň StK, fázi IVa (*Burgert 2013, 17*).

Objekt č. 83/07 obsahoval čtrnáct zdobených střepů. Devět zlomků zdobí ryté linie, které jsou chronologicky méně citlivé, z toho na jednom fragmentu se spolu s rytou linkou objevil malý okrouhlý výčnělek. Klasická vyplňovaná páska je poměrně široká s variantami řazených či neřazených okrouhlých vpichů nebo rýžek (*Pavlu 1977, 40*). V našem případě se vyskytla ve třech případech, vyplňují ji neřazené okrouhlé vpichy. Jeden úlomek nese plastickou lištu. Poslední střep zdobí torzo mírně zploštělého pupku.

Z objektu nebylo vyjmuta dostatečné množství materiálu, lze však nejspíše podle vyplňované pásy, která je příznačná pro střední stupeň LnK (*Rulf 1997, 285*), datovat výplň do tohoto stupně.

Objekt č. 96/07. Z objektu byly vyzvednuty čtyři zdobené střepy. Dva úlomky nesou oběžný pás pod okrajem, z toho na jednom úlomku jsou zespoda oběžného pásu přichyceny jeden svislý a dva šikmé pásy středních dvojpichů. Zbylé dva fragmenty zdobí svislé pásy středních dvojpichů.

Z objektu nebylo vyjmuto vhodné množství materiálu, nicméně na základě oběžného pásu pod okrajem, charakterizující starší stupeň StK, fázi II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*), řadím materiál do tohoto stupně a fáze.

Objekt č. 99/07 obsahoval dva zdobené střepy. Na jednom úlomku se objevila vyplňovaná páska s nerovnoměrně uspořádanými rýžkami. Druhý fragment zdobí jedna rytá linie a nota umístěná na vrcholku dvou sbíhajících se rytých linek.

Z objektu nebylo vyzvednuto vhodné množství keramického materiálu potřebného k dataci, avšak noty řídce řazené na linie a vyplňovaná páska patří střednímu stupni LnK (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 31*).

Objekt č. 101/07. Z objektu bylo vyjmuto šedesát zdobených střepů. Osmnáct zlomků zdobí jednoduché ryté linie. Na dvanácti fragmentech se objevila kombinace lineární a notové výzdoby, z toho v jednom případě se nota nachází mimo linii, v šesti nota linii zakončuje, v jednom je nota usazená na lince, v dalším případě je nota umístěna na vrcholku dvou sbíhajících se linií a na posledních třech fragmentech se nachází kombinace výše popsaných. Vyplňovaná páska se v souboru dochovala na jedenácti střepích, z toho na dvou úlomcích spolu s rytými liniemi a notovou výzdobou – v obou případech se jedná o oběžnou linku pod okrajem, na které je umístěná nota a pod zmíněnou linií se nachází vyplňovaná páska s neuspořádanými vpichy. Sedm střepů nese technickou výzdobu, z toho jeden fragment prstování, čtyři úlomky nehtové vrypy a dva štipky (*Zápotocká 1978, 504*). Tři zlomky zdobí dvojice zploštělých pupků, z toho v jednom případě se spolu s plastickou výzdobou objevilo prstování, které se sbíhá k dvojici pupíků. Na třech střepích jsou umístěny mírně zploštělé pupky. Ve dvou případech se vyskytly zploštělé pupky uprostřed promáčknuté prstem. Dva fragmenty nesou lehce vytažené výčnělky. Na dvou úlomcích se vyskytlo prstování na liště pod okrajem.

Objekt dále obsahoval dvě ucha nádob.

Na základě popsaného materiálu přistupuji k dataci do středního stupně LnK, kvůli charakteristickým prvkům jako je klasická vyplňovaná páska a sporadické rozmístění not na liniích.

Objekt č. 134/07. Z objektu bylo vyzvednuto šestnáct zdobených střepů. Sedm fragmentů zdobí jednoduchá rytá linie, z toho tři střepy jedna rytá linka. Jeden zlomek nese tři ryté linie, kdy jedna z nich je zakončená notou. Čtyři úlomky nesou vyplňovanou pásku s neuspořádanými vpichy. Na dvou fragmentech se objevila plastická výzdoba v podobě pupku – jeden okrouhlý a druhý lehce zploštělý. Datace materiálu je možná do středního stupně LnK na základě charakteristické starší vyplňované pásky (*Rulf 1997, 285*).

Dále byly vyjmuty dva zlomky s vypíchaným ornamentem, jedná se o střední střídavý dvojpich. Střepy jsou drobné, proto nebudu přistupovat k bližšímu chronologickému hodnocení. Úlomky datuji obecně do StK a zároveň jsou intruzí v LnK materiálu.

Objekt č. 153/07 obsahoval třicet tři zdobených keramických fragmentů. Čtrnáct zlomků nese výzdobu pomocí rytých linií. Na jednom úlomku se objevila notová výzdoba – noty jsou usazeny na koncích rytých linek umístěných pod okrajem. Patnáct střepů zdobí klasická vyplňovaná páska tvořená nerovnoměrně uspořádanými rýžkami a vpichy, z toho na třech zlomcích se objevila spolu s rytou výzdobou. Tři fragmenty nesou plastické pupky, kdy jeden z nich je zploštělý.

Z objektu bylo také vyjmuty ucho nádoby.

Na základě klasické (starší) vyplňované pásky, která je příznačná pro střední stupeň LnK (*Rulf 1997, 285*) datuji objekt do daného stupně.

Objekt č. 155/07. Z objektu bylo vyjmuty pět vpichy zdobených střepů. Tři fragmenty nesou oběžný pás pod okrajem. Jeden zlomek zdobí oběžný pás pod okrajem a na něj přiléhající krokvice. Na posledním úlomku se objevil šikmý pás středních dvojpichů.

Objekt neobsahoval dostatečné množství materiálu, nicméně okrajový motiv v podobě vodorovného pásu pod okrajem je typický pro starší stupeň StK (*Stolz – Zemanová 2013, 362*).

Objekt č. 157/07. Z objektu pochází padesát devět zdobených střepů. Osmnáct zlomků nese prosté ryté linie. Tři fragmenty zdobí kombinace lineární a notové výzdoby, z toho se na jednom úlomku nachází jedna rytá linka, nad níž se sbíhají další dvě do tvaru trojúhelníku, na jehož vrcholu je umístěná nota, na druhém zlomku lze spatřit části spirál, kdy na jedné z nich se nachází nota, na posledním střepu nota linii ukončuje. Vyplňovaná páska se vyskytla ve dvaceti dvou případech, uvnitř pásy dominují neřazené vpichy nad řazenými v poměru 15:7, na dvou střepích chybí ohraničení pásy, lze tedy sledovat jen shluk vpichů. Na třech úlomcích k ohybu vyplňované pásy přiléhá nota. Na jednom fragmentu se nachází vyplňovaná páska a nad ní jedna rytá linka. Jeden zlomek nese kombinaci několika prvků – uprostřed je usazený plastický pupek, který zasahuje do pole vyplňované pásy, pod pupkem jsou umístěny dvě ryté linie a hrot tvořený dvěma linkami, na který nasedá okrouhlá nota. Na jednom střepu se nachází torza dvou pupíků. Samotné pupky nese šest úlomků. Jeden fragment zdobí okrouhlý pupek a pod ním umístěná rytá linka. Na jednom zlomku se snoubí výzdoba ve formě zploštělého pupku a prstování. Dva úlomky zdobí lišta s prstováním, jednou v kombinaci s lineární výzdobou, která obíhá pod lištou, podruhé je lišta napojena na torzo plastického pupku.

Dále objekt obsahoval čtyři ucha, z toho dvě horizontálně provrtaná a hrdlo nádoby, které lemuje plastická lišta s prstováním.

Výplň objektu vykazuje znaky středního stupně LnK, který vystihují objevující se noty a vyplňované pásy (*Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179*).

Shrnutí: skupina objektů č. 1 je tvořena pěti objekty s LnK (83/07, 99/07, 101/07, 153/07, 157/07), čtyřmi objekty s StK (72/07, 76/07, 96/07, 155/07) a čtyřmi smíšenými objekty (39/07, 74/07, 75/07, 134/07), kdy ve dvou případech převažuje materiál LnK a intruzí je StK (39/07, 134/07), ve zbylých dvou

případech naopak (74/07, 75/07). Rozložení objektů evokuje myšlenku, že by se mohlo jednat o místo, kde se v období LnK rozkládal jeden stavební komplex a hned v následující éře další komplex StK. Rozložení objektů je následující: dva objekty StK se nacházejí u severní hrany předpokládaného domu, objekty s LnK ve středové části půdorysu (tři u západní hrany, dva u východní), kde na východě jsou proloženy jedním objektem StK. V jižní části pak můžeme spatřit objekty smíšené, na středovou lineární část navazují objekty s převažujícím LnK materiálem a intruzí StK na ně potom smíšené objekty s převahou vypíchaného materiálu a LnK intruzí, východní pás objektů zakončuje čistě vypíchaný objekt. V konečném plánu jsem vyznačila polohu lineární stavby, na kterou s největší pravděpodobností navazoval dům StK (obr. 4a, sezóna 2007, dům 1).

SKUPINA OBJEKTŮ č. 2

Do této skupiny patří objekty č. 45/07, 55/07, 65/07, 89/07, 129/07 a 169/07. Kumulace objektů nabízí možnost umístění stavby s orientací sever-jih, o čemž rozhodne následná analýza.

Objekt č.45/07 obsahoval pět zdobených střepů. Dva fragmenty zdobí oběžný pás středních dvojpichů pod okrajem. Na jednom drobném zlomku bylo zachyceno torzo krokvice. Jeden úlomek nese šikmé pásy středních dvojpichů, možná se jedná o rameno krokve.

Poslední střep je zdobený prostou rytou linií bez chronologického významu.

V objektu se nevyskytlo vhodné množství materiálu, přesto se domnívám, že se s největší pravděpodobností jedná o objekt staršího stupně StK, fázi II - III, kdy se na výsluní dostává oběžný pás a hlavním motivem je krokvice (*Pavla (ed.) - Zápotocká 2007, 40*). Co se týče střepu LnK, mohlo by se jednat o intruzi této kultury.

Objekt č. 55/07. Z objektu bylo vyjmuto dvanáct zdobených střepů. Na třech fragmentech je možné sledovat oběžný pás středních dvojpichů pod okrajem,

z toho v jednom případě spolu s hrotem krokvice. Pět zlomků nese torzo krokve, kdy buď chybí její hrot či rameno. Dva úlomky zdobí svislé a šikmé pásy středního střídavého dvojvpichu. Na jednom střepu se objevily dvě krokvice umístěné nad sebou. A konečně poslední fragment nese výčnělek, který spolu s dělicím ornamentem rozděluje ramena dvou krokvic, jejichž reziduum se nedochovalo.

U dvou zlomků, které jsem již výše popsala, se vyskytla zalomená stěna, jež souvisí s tvarem hruškovité nádoby.

V případě objektu č. 55/07 nebylo odkryto dostatečné množství materiálu, nicméně prvky jako svislý dělicí ornament, krokvice několikanásobně umístěné nad sebou a oběžný pás pod okrajem jsou výstižné pro starší stupeň StK, fázi II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

Objekt č. 65/07. Z objektu bylo vyzvednuto devět zdobených keramických úlomků. Sedm fragmentů zdobí svislé, vodorovné a šikmé pásy malého střídavého dvojvpichu. Jeden střep nese okrouhlý pupík. Na posledním zlomku se objevila část odlomeného výčnělku.

Objekt neobsahoval požadované množství keramických zlomků. Zároveň se jedná o příliš fragmentární materiál, kdy nebyly dochovány žádné chronologicky citlivé prvky. Dataci určím na základě malého dvojvpichu do staršího stupně StK, fáze II – III stejně jako Z. Sklenářová Bláhová, P. Burgert a M. Popelka (2014) u východočeské lokality Skřivany (okr. Hradec Králové).

Objekt č. 89/07. Z objektu byl vyňat jediný střep zdobený vypíchaným ornamentem, podle kterého nelze datovat objekt blíže než obecně do StK.

Objekt č. 129/07 obsahoval zlomek, na kterém se vyskytl vodorovný pás tvořený středním střídavým dvojvpichem. Stejně jako v předešlém případě mohu objekt zařadit rámcově do StK.

Objekt č. 169/07. Z objektu bylo vyjmuta třináct zdobených střepů. Jeden fragment zdobí dvě ryté linky, z nichž jedna je zakončená notou. Dva úlomky nesou dva plastické pupíky, ke kterým se sbíhá technická výzdoba ve formě prstování. Na jednom zlomku se vyskytla kombinace plastického pupku a nehtových vrypů, které pupek obklopují. Jeden střep nese torzo plastického pupíku. Sedm fragmentů zdobí technická výzdoba, z toho ve čtyřech případech se jedná o nehtové vrypy či záseky, ve třech o prstování.

Na jednom střepu se objevil šikmý pás malého dvojvpichu.

Z objektu nebylo vyňato vhodné množství materiálu potřebného k dataci. U fragmentů s LnK drtivě převládá plastická a technická výzdoba, která není nijak chronologicky citlivá. Materiál StK zastupuje jeden drobný zlomek. Proto přistoupím k dataci objektu do LnK s intruzí StK.

Shrnutí: ze skupiny objektů č. 2 vydělují objekt č. 169/07, jehož výplň je LnK s intruzí StK, což se vylučuje s materiálem z ostatních objektů. Ty vykazují znaky StK, při čemž se v objektu 45/07 objevila intruze LnK. Stavební komplex tedy mohly tvořit objekty č. 45/07, 55/07, 65/07, 89/07 a 129/07. Možná poloha domu je zakreslena v plánu lokality (obr. 4a, sezóna 2007, dům 2).

SKUPINA OBJEKTŮ č. 3

Do této skupiny lze začlenit objekty č. 71/07, 137/07 a 179/07. Na základě rozboru materiálu určím, zda se u seskupení objektů mohla rozprostírat neolitická stavba.

Objekt č. 71/07 obsahoval šestnáct zdobených keramických zlomků. Dva střepy nesou oběžný pás pod okrajem, na jednom z nich je k němu zespoda přichycený svislý pásek ze středních dvojvpichů, na druhém nejspíš torza ramen dvou krokvic. Na dvou fragmentech se vyskytl motiv krokve. Čtyři úlomky nesou vodorovné pásy středních dvojvpichů, jeden zlomek šikmé a v jednom případě se objevily svislé pásy středních dvojvpichů. Na jednom fragmentu se kříží dva pásy

středních dvojpichů. Dva střepy zdobí plastický pupek spolu s vypíchaným ornamentem. Jeden úlomek nese mírně vytažený výčnělek. V jednom případě se vyskytl malý okrouhlý pupík, výčnělek a vypíchaný ornament, který je značně setřelý.

Poslední střep zdobí ryté linie, které nemají chronologický význam.

Mimo zdobené fragmenty bylo z objektu vyňato horizontálně provrtané ouško.

Dle typických prvků pro starší stupeň StK, fázi II – III, jako jsou oběžný pás pod okrajem a krokvice (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*), datují objekt do tohoto stupně a fáze. Střep LnK je intruzí.

Objekt č. 137/07. Z objektu bylo vyzvednuto jedenáct zdobených střepů. Tři fragmenty zdobí vodorovný pás pod okrajem, z toho v jednom případě k němu uchycená několikanásobně nad sebou umístěná krokvice. Zbytek úlomků nese svislé, vodorovné či šikmé pásy středních dvojpichů. Jedná se o velice fragmentární soubor, což v Obědovicích není výjimka. Nebyl tedy shledán jiný výzdobný prvek.

Objekt neobsahoval dostatečné množství materiálu, nicméně na základě výskytu oběžného pásu pod okrajem a několikanásobné krokvice datují objekt do staršího stupně StK, fáze II – III.

Objekt č. 179/07. Z objektu bylo vyňato deset zdobených zlomků. Na třech úlomcích se objevil oběžný pás pod okrajem. Dva střepy nesou vodorovné pásy středních dvojpichů, jeden šikmé. Na třech zlomcích se vyskytla plastická výzdoba v podobě pupíku. Poslední střep zdobí svisle umístěná plastická lišta, vedle které se nachází provrtaný otvor.

Všechny zlomky jsou drobné a mají setřelý povrch. Z chronologického hlediska objekt s největší pravděpodobností patří staršímu stupni StK, fázi II – III.

Shrnutí: v objektech, které tvoří skupinu č. 3, byl nalezen materiál ze staršího stupně StK, fáze II – III, v objektu č. 71/07 s intruzí LnK. Mohou tedy patřit jednomu stavebnímu komplexu. Díky jejich rozmístění jsou možné dvě varianty

umístění neolitické stavby a to buď západně, nebo východně od nich. Dům má klasickou orientaci sever-jih. Možnosti jsou zaneseny do plánu lokality (obr. 4a, sezóna 2007, dům 3 a; b).

SKUPINA OBJEKTŮ č. 4

Skupina zahrnuje objekty č. 46/07, 79/07, 112/07 a 117/07. Při této kumulaci objektů se nabízí jedna varianta umístění dlouhého neolitického domu. Následná analýza materiálu prozradí, zda je uvažování o poloze adekvátní.

Objekt č. 46/07. obsahoval pouhé tři linií zdobené střepy. Tento výzdobný prvek nemá zvláštní chronologický význam.

Z objektu nebylo vyňato dostatečné množství keramického materiálu, podle kterého by bylo možné provést dataci. Díky chronologicky necitlivé výzdobě datují objekt rámcově do LnK.

Objekt 79/07. Z objektu bylo vyzvednuto jedenáct zdobených fragmentů. Čtyři střepy nesou jednu rytou linku. Jeden úlomek zdobí dvě rovnoběžné ryté linie. Na jednom zlomku se objevila rytá linka, pod níž se nachází oválná nota. Na třech fragmentech se vyskytla klasická vyplňovaná páska s neřazenými vpichy.

Dva zlomky zdobí vypíchaný ornament. V prvním případě se setkáváme s oběžným pásem pod okrajem a k němu přiléhajícími svislými pásky, ve druhém s dvěma řadami svislých středních střídavých dvojvpichů.

V objektu nebylo nalezeno vhodné množství střepového materiálu, nicméně se zde objevila stará vyplňovaná páska, která náleží střednímu stupni LnK (*Rulf 1997, 285*). Dle vodorovného pásu pod okrajem a na něj navazujícího středního dvojvpichu soudím, že materiál s vypíchaným ornamentem spadá do staršího stupně StK, fáze II – III a tvoří intruzi objektu č. 79/07.

Objekt 112/07. Z objektu bylo vyjmuto šest zdobených střepů. Dva úlomky nesou prostou rytou linii. Jeden fragment zdobí linka, kterou zhruba uprostřed

rozděluje nota. Na dvou zlomcích se objevila technická výzdoba – jednou štipky (Zápotocká 1978, 504), podruhé prstování.

Poslední střep zdobí vypíchaná výzdoba, kdy se nejspíš jedná o oběžný pás pod okrajem s přiléhající krokví.

Objekt neobsahoval dostačující množství materiálu, avšak s největší pravděpodobností ho lze označit za střední stupeň LnK, kdy začíná výskyt not (Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179) s intruzí staršího stupně StK, fáze II - III, pro něž je charakteristický oběžný pás pod okrajem (Pavluš (ed.) - Zápotocká 2007, 40).

Objekt 117/07 obsahoval deset zdobených zlomků. Dva fragmenty nesou jednu rytou linku. Na jednom střepu se objevila trojlinka. Jeden zlomek zdobí dvě ryté linie, kdy na jedné z nich leží nota a druhou nota zakončuje. Šestkrát se vyskytla vyplňovaná páska, tvořená neuspořádanými rýžkami, z toho v jednom případě je nad ní umístěná rytá linie.

I když z objektu nebylo vyzvednuto vhodné množství keramického materiálu, zdá se, že se jedná o střední stupeň LnK.

Shrnutí: v objektech skupiny č. 4, dominuje materiál středního stupně LnK. Ve dvou objektech, jmenovitě č. 79/07 a 112/07 se nachází intruze staršího stupně StK, fáze II – III. Rozbor materiálu tedy odhalil chronologickou shodu a hypotetické umístění stavby bylo potvrzeno. Dům jsem umístila západně od objektů. Poloha je zachycena v plánu lokality (obr. 4a, sezóna 2007, dům 4).

SKUPINA OBJEKTŮ č. 5

Součástí této skupiny jsou objekty č. 43/07 a 143/07. Pokud dojde při následné analýze k shodě materiálu, bude na místě vymezit polohu neolitického domu.

Objekt č. 43/07. Z objektu bylo vyjmuto dvacet jedna zdobených keramických zlomků. Sedm fragmentů nese buď vodorovné nebo šikmé pásy středních

dvojpichů v poměru 4:3. Na třech úlomcích se objevila torza krokvic. Jeden zlomek zdobí části dvou krokvic – vždy jedno rameno, které jsou rozděleny dělicím pásem. Jeden střep nese vodorovný pás pod okrajem. Na třech úlomcích se objevil oběžný pás pod okrajem a k němu se zespoda napojující krokvice, kdy v jednom případě není tato výzdoba zcela zřejmá, odvozují ji z postavení vpichů, střep je velice fragmentární, avšak nahoře lze spatřit vodorovný pásek vpichů a k němu v šikmém směru směřující pásy středních dvojpichů. Šest zlomků zdobí plastická výzdoba v podobě pupíků, převládají okrouhlé tvary nad oválnými, jeden z okrouhlých je uprostřed prasklý. Z toho na jednom střepu se nachází okrouhlé pupky tři.

Z popisu materiálu usuzují, že se jedná o starší stupeň StK, fázi II – III, dle charakteristických prvků jako jsou oběžný pás pod okrajem, dělicí ornament a motiv krokvice (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

Objekt č. 143/07 obsahoval jediný zdobený střep, na kterém se vyskytlo torzo krokvice, jíž chybí hrot.

Nedostatek materiálu znesnadnil datování, takto mohu přistoupit pouze k zařazení fragmentu obecně do StK.

Shrnutí: keramický materiál z objektů č. 43/07 a 143/07 se kulturně shoduje. Oba patří do StK. K těmto objektům jsem umístila dvě varianty polohy dlouhého domu, jak je vidět v konečném plánu lokality, a to tak, že jedna z možností má objekty u západní hrany objektů a druhá u východní (obr. 4a, sezóna 2007, dům 6 a; b).

SKUPINA OBJEKTŮ č. 6

Do této skupiny patří objekty č. 225/07, 227/07, 228/07, 229/07, 235/07, 236/07, 237/07, 240/07 a 242/07. Díky rozboru materiálu vyjde najevo, jestli tyto objekty mohly tvořit jeden stavební komplex či nikoliv.

Objekt č. 225/07. Z objektu byl vyjmut jeden střep zdobený chronologicky necitlivou rytou linií.

Bohužel objekt neobsahoval více materiálu, proto ho datuji rámcově do LnK.

Objekt č. 227/07. Z objektu bylo vyňato osm zdobených střepů. Pět fragmentů zdobí ryté linie. Na jednom zlomku se vyskytla vyplňovaná páska. Poslední dva úlomky nesou zploštělé plastické pupky, v jednom případě spolu se štipky (*Zápotocká 1978, 504*).

Z objektu nebylo vyjmuto více materiálu, nicméně na základě vyplňované pásky ho s největší pravděpodobností řadím do středního stupně LnK.

Objekt č. 228/07 obsahoval devět zdobených fragmentů. Na jednom úlomku se objevil samotný vodorovný pás pod okrajem. Jeden zlomek zdobí oběžný pás pod okrajem a na něj navazující krokvice, respektive její levé rameno. Dva střepy nesou vodorovné pásy středních dvojpichů. Jeden fragment zdobí šikmý pás středních dvojpichů. V jednom případě se objevil vodorovný pás středních dvojpichů a k němu zespoda směřující svislý pás. Jeden zlomek zdobí motiv šachovnice pod okrajem. Na jednom úlomku se vyskytlo torzo krokvice, chybí její hrot a skoro celé levé rameno. V jednom případě se dochovala několikanásobně nad sebou umístěná krokev.

Z objektu nebylo vyňato dostatečné množství materiálu, avšak střepy vykazují znaky staršího stupně StK, fáze II – III.

Objekt č. 229/07. Z objektu bylo vyjmuto jedenáct zdobených keramických zlomků. Šest fragmentů zdobí jednoduché ryté linie. Jeden střep nese dvě ryté k sobě se sbíhající linky, na jejichž vrcholu se nachází nota a notu samotnou. Ve dvou případech se objevila vyplňovaná páska. Jeden fragment zdobí mírně vytažený pupek. Na jednom úlomku se vyskytla plastická lišta s prstováním.

Objekt neobsahoval vhodné množství materiálu. Výzdoba, která se na fragmentech objevila, patří s největší pravděpodobností střednímu stupni LnK,

kdy vynikají vyplňované i nevyplňované pásy a začínající notová výzdoba (Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179).

Objekt č. 235/07. Z objektu byl vyzvednut jeden střep s vypíchaným ornamentem. Jedná se o vodorovný pás středních dvojvpichů pod okrajem.

V objektu nebylo nalezeno více materiálu, nicméně střední střídavý dvojvpich by mohl signalizovat starší stupeň StK, fázi II – III.

Objekt č. 236/07. obsahoval jeden zdobený střep. Je na něm zřejmý vypíchaný ornament, ale bližší určení není možné.

Vyjmутý zlomek je drobný se setřelým povrchem. Lze ho tedy datovat pouze do StK.

Objekt č. 237/07. Z objektu bylo vyňato osm zdobených keramických úlomků. Pět zlomků zdobí prostá rytá linka, kde převládá část spirály. Jeden střep nese vyplňovanou pásku a nad ní provrtaný otvor. Na dvou střepech se objevila plastická výzdoba, v prvním případě jde o vytažený pupek, v druhém o zploštělý, ten se dochoval jen zčásti.

Materiál z objektu je velice fragmentární, avšak výzdoba nasvědčuje střednímu stupni LnK.

Objekt č. 240/07. Z objektu bylo vyzvednuto pět zdobených zlomků. Jeden fragment nese jednu rytou linku. Jeden úlomek zdobí rovnoběžné ryté linky. Na zbývajících třech střepech se vyskytly zploštělé pupky uprostřed promáčkuté prstem.

Z objektu nebylo vyjmuto dostatečné množství materiálu a zároveň v něm chybí chronologicky citlivé prvky, lze ho tedy datovat obecně do LnK.

Objekt č. 242/07 obsahoval třináct zdobených fragmentů. Tři střepy zdobí jedna rytá linka. Na jednom zlomku se nachází tři ryté linky, z nichž jednu zakončuje nota. Jeden střep nese do hrotu spojené ryté linky, kde je usazená nota,

na témže zlomku se nachází provrtaný otvor. Jeden fragment zdobí prstování. Na dvou zlomech můžeme sledovat vyplňovanou pásku z neuspořádaných rýžek. Dva úlomky zdobí plastické pupky.

Tři střepy nesou výzdobu malým dvojpichem, jež náleží staršímu stupni StK (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*).

Dále byla nalezena dvě horizontálně provrtaná ouška.

Na základě výzdoby lze objekt s největší pravděpodobností datovat do středního stupně LnK s intruzí staršího stupně StK.

Shrnutí: součástí skupiny č. 6 je pět lineárních objektů (225/07, 227/07, 229/07, 237/07, 240/07), tři objekty StK (235/07, 236/07, 228/07) a jeden smíšený objekt (242/07), ve kterém tvoří hlavní složku materiál LnK a intruzi StK. Jelikož se kumulace skládá jak z lineárních tak vypíchaných objektů, předpokládám, že se na daném místě vyskytovaly postupem času dvě stavby, jejichž polohy se překrývají. Rozmístění objektů v rámci lineární stavby (obr. 4a, sezóna 2007, dům 8) je následující: u západní hrany se nachází dva lineární objekty, mezi kterými se nachází smíšený objekt s intruzí StK, východní hranu lemují tři objekty LnK. Rozložení objektů v rámci StK stavby (obr. 4a, sezóna 2007, dům 7) je: dva objekty StK při západní hraně a jeden při východní. Varianty domů jsem zachytila do celkového plánu lokality (obr. 4a, sezóna 2007, dům 7; 8).

OBJEKT č. 26/07

Z izolovaného objektu byly vyzvednuty dva střepy zdobené středním střídavým dvojpichem, který je stejně jako malý dvojpich typický pro starší stupeň StK (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*).

Objekt neobsahoval vhodné množství materiálu, nicméně dle typu vpichu datuji výplň hypoteticky do staršího stupně StK.

OBJEKT č. 36/07

Objekt obsahoval jeden zdobený fragment, který nese motiv šachovnice.

Kromě keramického zlomku bylo vyjmuto torzo ucha.

V objektu nebylo bohužel nalezeno více materiálu, avšak díky výzdobnému prvku řadím objekt alespoň rámcově do StK. Šachovnicovité motivy jsou záležitostí mladšího stupně StK, kdy pokrývají i celé tělo nádoby (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 43*), ale mohou se ojediněle vyskytnout i ve starší etapě StK (např. Lička 2016).

Jedná se o izolovaný objekt, který se nachází mezi skupinami č. 1 a 2.

OBJEKT č. 48/07

Z tohoto izolovaného objektu byl vyjmut jediný střepek s vypíchaným ornamentem, na němž je umístěn jeden vodorovný a dva šikmé pásy. Fragment je drobný a má setřelý povrch, nelze z něj vyčíst výzdobný motiv.

Objekt neobsahoval vhodné množství materiálu. Jelikož se jedná o střední střídavý dvojpich, mohlo by se jednat o starší stupeň StK, fázi II - III.

OBJEKT č. 86/07

Z objektu bylo vyňato šest zdobených keramických zlomků. Dva fragmenty nesou vodorovné pásy středních dvojpichů pod okrajem. Dva úlomky zlobí motiv krokvice, z toho v jednom případě chybí její vrchol. Na jednom střepe se vyskytl rozvleklý vpich. V jednom případě se objevil okrouhlý plastický pupík.

Z objektu nebylo vyzvednuto více materiálu, nicméně dle popsané výzdoby se dá s největší pravděpodobností hovořit o starším stupni StK, fázi II – III.

Objekt č. 86 se nachází v blízkosti skupiny objektů č. 1.

OBJEKT č. 114/07

Objekt obsahoval jedenáct zdobených střepů. Pět zlomků zdobí vodorovné a šikmé pásy středního dvojvpichu, v poměru 2:3. Na třech fragmentech se nachází krokvice, kdy v jednom případě opět chybí její hrot. Jeden úlomek zdobí vodorovný pás středních dvojvpichů a na něj zespoda navazující dva šikmé pásy, nejspíš levé rameno krokvice. Na dvou střepích se dochovaly plastické pupky.

Z objektu nemáme k dispozici větší množství materiálu, avšak výzdoba nasvědčuje staršímu stupni StK, fázi II – III.

Tento objekt se nachází v blízkosti skupiny č. 4 a půdorysu domu z mladšího stupně StK.

OBJEKT č. 184/07

Z objektu byl vyjmut jediný zdobený střepek, který nese dvě rovnoběžné ryté linie, bez chronologického významu. Řadím ho tedy obecně do LnK.

Objekt č. 184/07 je izolovaný objekt a spolu s objektem č. 239/07 se nachází v nejnižším cípu výzkumné plochy 2007.

OBJEKT č. 201/07

Objekt obsahoval pět zdobených fragmentů. Dva střepy zdobí dvě rovnoběžné linie tvořící motiv vlny. Na jednom zlomku se vyskytlo reziduum vyplňované pásky. Jeden střepek zdobí zalomená linie a v její blízkosti tři křížící se ryté linky, v jejichž průsečíku je umístěná nota. Na posledním střepu se nachází lišta.

Z objektu nebylo vyzvednuto dostatečné množství materiálu, domnívám se však, že se na základě výzdoby může jednat o střední stupeň LnK.

Tento izolovaný objekt se nachází v blízkosti skupiny č. 6.

OBJEKT č. 239/07

Součástí objektu byl jeden střep s vypíchaným ornamentem, na němž střední dvojpich tvoří vodorovné pásy. Dle typu vpichu by se mohlo jednat o starší stupeň StK, fázi II – III.

Objekt se nachází v blízkosti objektu č. 184/07. I když se jedná o teoreticky další skupinu objektů, u těchto jsem ji nevyčleňovala z důvodu velké vzdálenosti mezi objekty.

Nelokalizované objekty

OBJEKT č. 12/07

Z objektu byly vyzvednuty dva střepy zdobené vpichy. Zlomky jsou velice fragmentární a jejich povrch je špatně dochován. I když se jedná o střední dvojpich, v tomto případě bude lepší přistoupit k dataci jen rámcově do StK.

OBJEKT č. 40/07

Objekt obsahoval tři zdobené zlomky. Jeden fragment zdobí rytá linka ukončená notou. Další dva střepy nesou plastické pupky, jeden je zploštělý a druhý mírně vytažený.

Díky malému množství střepového materiálu v objektu nelze provést přesnější dataci. S největší pravděpodobností se jedná o objekt LnK.

OBJEKT č. 42/07

Z objektu bylo vyňato dvacet čtyři fragmentů. Na devíti střepích se dochovaly vodorovné, šikmé a svislé pásy středních dvojpichů, v poměru 5:2:2. Na pěti zlomcích se objevil vodorovný oběžný pás pod okrajem. Jeden úlomek zdobí okrouhlý pupek obklopený středním dvojpichem. Samotný pupek se vyskytl v osmi případech.

Poslední střep nese rytou linku, která je chronologicky nevýznamná.

Na základě oběžného pásu pod okrajem, který je typický pro starší stupeň StK , fázi II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*), datuji objekt do tohoto stupně a fáze. Ve výplni se objevila intruze LnK.

OBJEKT č. 44/07

Součástí objektu byly čtyři zlomky zdobené prostou rytou linií. Objekt neobsahoval požadované množství střepového materiálu. Díky výzdobnému prvku, který není chronologicky citlivý, lze objekt zařadit rámcově do LnK.

OBJEKT č. 56/07

Z objektu byly vyjmuty čtyři fragmenty. Jeden zlomek nese vodorovnou řadu středních dvojpichů. Na jednom úlomku se dochovalo torzo krokvice. Jeden střep zdobí střední dvojpichy, které jdou ve dvou pásech proti sobě. Na čtvrtém střepu se objevil plastický pupek.

V objektu nebylo nalezeno vhodné množství materiálu, výzdoba však signalizuje starší stupeň StK, fázi II – III.

OBJEKT č. 97/07

Objekt obsahoval tři zdobené zlomky. Dva fragmenty zdobí rektilineární téma. Třetí střep nese vyplňovanou pásku s neuspořádanými rýžkami.

Z objektu nebylo vyjmuta adekvátní množství keramického materiálu. Starší vyplňovaná páska charakterizuje střední stupeň LnK (*Rulf 1997, 285*), proto objekt pravděpodobně spadá do tohoto období.

OBJEKT č. 98/07

Z objektu bylo vyňato devět zdobených zlomků. Šest fragmentů je zdobeno prostou rytou linií, z toho čtyři střepy jednou rytou linkou. Jeden úlomek nese rytou linií a pod ní umístěnou oválnou notu. V jednom případě se objevila rytá

linka pod okrajem, zakončená notou. Na jednom zlomku můžeme spatřit plastický pupek.

Objekt neobsahoval dostatečné množství materiálu. Sporadicky se vyskytla notová výzdoba, která se začíná objevovat ve středním stupni LnK (*Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 179*). Lze uvažovat o možné dataci objektu do daného stupně.

OBJEKT č. 104/07

Z objektu bylo vyjmuto čtrnáct zdobených střepů. Na třech fragmentech se objevily šikmé pásy střídavého středního dvojpichu, na dalších třech zlomcích vodorovné pásy a na jednom úlomku svislý pás středních dvojpichů. Jeden fragment nese vodorovný pás středních dvojpichů, na nějž zespoda navazují tři sloupečky tvořené dvěma vpichy nad sebou. Jeden střep zdobí několikanásobně nad sebou umístěná krokvice. V jednom případě se vyskytl oběžný pás pod okrajem a k němu přiléhající několikanásobná krokev.

Jeden střep nese dvě rovnoběžné ryté linie pod okrajem. Dva fragmenty zdobí jedna rytá linka. V jednom případě se objevila kombinace lineární a notové výzdoby – na střepu se nachází ryté linie sbíhající se do hrotu a nad nimi umístěná rytá linka, kterou přerušuje nota. Tento materiál datuji do středního stupně LnK, na základě výskytu noty.

Z objektu nebylo vyňato vhodné množství střepového materiálu. Nicméně oběžný pás pod okrajem a několikanásobně nad sebou umístěná krokvice, jsou typickým výzdobným prvkem staršího stupně StK, fáze II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*), proto materiál pravděpodobně spadá do toho stupně, fáze. Materiál LnK tvoří v objektu intruzi.

OBJEKT č. 116/07

Objekt obsahoval jediný zdobený zlomek, jedná se o šikmý pás středního střídavého dvojpichu, díky kterému je možná datace do staršího stupně StK, fáze II – III.

OBJEKT č. 128/07

Součástí objektu byl jediný střep zdobený plastickou lištou s promačkáváním. Dle ostatních nálezů tohoto typu z výzkumné sezóny 2007, kdy se výhradně vyskytovaly v objektech s LnK (např. objekty 101/07, 157/07 a 203/07), soudím, že je adekvátní datovat fragment obecně do této kultury.

OBJEKT č. 136/07

Z objektu byly vyňaty dva střepy zdobené rytou linií. Objekt neobsahoval požadované množství materiálu, nicméně na základě tohoto chronologicky nevýznamného prvku řadím střepy alespoň rámcově do LnK.

OBJEKT č. 144/07

Z objektu bylo vyjmuto čtrnáct zdobených keramických zlomků. Pět střepů nese vodorovné pásy středních dvojpichů, z toho ve dvou případech pod okrajem. Na dvou fragmentech se objevily šikmé pásy. Tři úlomky zdobí oběžný pás pod okrajem a k němu zespoda přichycená několikanásobně nad sebou uspořádaná krokvice, z toho se ještě navíc na jednom střepu vedle ní objevil motiv šachovnice. Na jednom zlomku se vyskytla samotná krokev bez hrotu. Na jednom fragmentu se objevila změť středních dvojpichů – nejviditelnější je delší šikmý pásek, který je obklopený menšími různě směřujícími úsečkami ze středních dvojpichů. Jeden úlomek nese dva vedle sebe umístěné mírně vytažené pupíky, okolo nichž je střep zdobený pásy středního střídavého dvojpichu.

Na posledním střepu se vyskytla rytá linka, na níž je umístěná nota.

Z objektu nebylo vyzvednuto potřebné množství střepového materiálu. Díky výše popsané výzdobě je s největší pravděpodobností možné objekt zařadit do staršího stupně StK, fáze II – III, s intruzí středního stupně LnK.

OBJEKT č. 148/07

Obsahoval jeden střep zdobený šikmým pásem, jež je tvořený středním střídavým dvojpichem, podle kterého je možné objekt datovat do staršího stupně StK, fáze II – III.

Kromě zdobeného střepu byl v objektu nalezen i fragment s provrtaným otvorem.

OBJEKT č. 149/07

Z objektu byl vyňat jediný střep s rytou linií, která nám nedovolí objekt datovat více do hloubky, proto lze přistoupit pouze k dataci do LnK. Navíc z objektu nebylo vyzvednuto vhodné množství materiálu, které by napomohlo relativní chronologii.

OBJEKT č. 182/07

Součástí objektu byl fragment zdobený šikmým pásem středního střídavého dvojpichu. I když objekt neobsahoval přijatelné množství střepů, na základě druhu vpichu lze objekt s největší pravděpodobností datovat do staršího stupně StK, fáze II – III.

OBJEKT č. 183/07

Obsahoval šest zdobených úlomků. Tři fragmenty nesou vodorovné pásy středních dvojpichů, z toho ve dvou případech pod okrajem. Na jednom zlomku se vyskytl svislý pás středních dvojpichů. Krokvice se objevila v jednom případě. Šestý střep zdobí překřížené pásy střídavého středního dvojpichu. Z objektu bylo vyjmuto nevhodné množství materiálu, nicméně krokvice a oběžný pás pod okrajem jsou prvky příznačné pro starší stupeň StK, fázi II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

OBJEKT č. 200/07

Z objektu byly vyňaty dva zdobené střepy. Jeden fragment nese jednu rytou linku. Na druhém zlomku se vyskytl plastický pupek uprostřed promáčkнутý prstem.

Z objektu nebylo vyzvednuto požadované množství materiálu. Na střepích se dochovala chronologicky necitlivá výzdoba, lze je zařadit pouze rámcově do LnK.

OBJEKT č. 203/07

Obsahoval čtyři zdobené úlomky. Dva fragmenty zdobí jedna rytá linka. Další dva zlomky plastická výzdoba, v jednom případě se jedná o zploštělý pupek, na druhém střepu můžeme spatřit lištu s promáčkáváním.

Z objektu nebylo vyňato odpovídající množství materiálu. Díky prvkům bez chronologického významu datují fragmenty do LnK.

OBJEKT č. 205/07

Z objektu bylo vyjmuto pět zdobených zlomků, které nesou pouze prosté linie, jež nejsou chronologicky citlivé.

Objekt neobsahoval adekvátní počet střepů. Jeho výplň je možné datovat rámcově do LnK.

OBJEKT č. 206/07

Z objektu bylo vyňato pět zdobených fragmentů. Jeden zlomek zdobí jedna rytá linka. Na jednom úlomku se objevila rytá linie, na jejímž konci se nachází nota. Vyplňovaná páska se vyskytla ve dvou případech, tvoří ji neuspořádané vpichy, tedy se jedná o klasickou vyplňovanou pásku.

Poslední střep nese vypíchaný ornament v podobě krátkého pásku pod okrajem. Bližší datace není možná v závislosti na špatném stavu daného fragmentu.

Objekt bohužel nevydal více materiálu, avšak jeho výplň se dá s největší pravděpodobností datovat do středního stupně LnK, s intruzí StK.

OBJEKT č. 234/07

Obsahoval velice fragmentární úlomek, na kterém se s největší pravděpodobností nachází vyplňovaná páska. Hypoteticky můžeme střep datovat do středního stupně LnK.

OBJEKT č. 370/07

Součástí objektu byl jeden střep zdobený třemi rytými linkami, díky jejichž chronologické nevýznamnosti datují objekt s největší pravděpodobností do LnK.

Typologicky určený dlouhý neolitický dům (obr. 4a, sezóna 2007, dům 5)

Během výzkumné sezóny 2007 byly odkryty části žlabu domu z mladšího stupně StK, který se vyznačuje trapézovitým půdorysem, jež má výrazný obvodový žlab a severní stěna stavby je kratší než jižní. Podrobnosti jako metrické vlastnosti a hlubší typologické zařazení, týkající se této struktury řeším v kapitole Neolitické domy na sídlišti Obědovice výzkumné sezóny 2004 – 2015.

V průběhu výzkumu nebyly z výplně žlabu vyjmuty žádné artefakty, avšak uvnitř půdorysu domu bylo nalezeno patnáct zdobených keramických fragmentů. Tři zlomky zdobí vodorovné pásy středních dvojpichů a tři úlomky šikmé pásy. Jeden střep nese nejspíš motiv krokve, které chybí hrot. Na jednom fragmentu se objevil vodorovný pás středních dvojpichů a pod ním šikmý pás tvořený taženým vpichem. Tři zlomky nesou samotný plastický pupek. Jeden fragment zdobí torzo vytaženého pupíku a k němu šikmě směřující řady středních dvojpichů. Soubor také obsahoval tři okraje, jeden nese svislé pásy středních dvojpichů, druhý šikmé a na posledním se vyskytl svislý nálepek a nalevo od něj provrtaný otvor.

Co se vypíchaného ornamentu týče, jedná se o střední střídavý dvojpich, který by měl teoreticky signalizovat starší stupeň StK, fázi II – III. Musíme ale brát

v potaz, že materiál byl nalezen v půdorysu domu z mladšího stupně StK. Tyto dva argumenty se vylučují. Další okolností je absence jednoznačného výzdobného prvku (oběžný pás pod okrajem, dělicí ornament atd.), podle kterého by bylo možné určit relativní chronologii. Proto není datování možné rozhodnout.

9.2.4 Výzkumná sezóna 2008

Popis skupin objektů (1 až 2), izolovaných, nelokalizovaných objektů a nálezů ze skrývky

SKUPINA OBJEKTŮ č. 1

Součástí první skupiny jsou objekty č. 27/08, 28/08, 29/08, 30/08, 31/08, 35/08 a 49/08. Mezi ně je možné umístit dlouhý dům s orientací sever-jih. Varianta je zakreslena v plánu lokality (obr. 4b, sezóna 2008, dům 1).

Objekt č. 27/08. Z objektu bylo vyzvednuto devětačtyřicet zdobených střepů. Na dvanácti úlomcích se nacházejí šikmé pásy středních dvojpichů. Dva fragmenty zdobí svislé pásy středních dvojpichů. Dva střepy nesou vodorovné pásy středního střídavého dvojpichu. Jeden zlomek zdobí kombinace vodorovných a šikmých pásů středních dvojpichů. V pěti případech se objevil oběžný pás pod okrajem, na jednom z nich spolu s motivem šachovnice. Na dvou střepech se nachází vodorovný pás středních dvojpichů, který je zespoda doplněn o svislý pás středních dvojpichů. Dva fragmenty zdobí oběžný pás pod okrajem s přiléhající krokvicí. Na jednom úlomku můžeme sledovat zbytky dvou krokvic, které jsou přerušeny dělicím ornamentem. Jeden fragment zdobí torzo krokvice a dělicí ornament, okolo něhož má své místo motiv šachovnice. Jeden zlomek nese nejspíš oběžný pás pod okrajem, ke kterému jsou zespoda přichyceny krokvice a dělicí ornament. Motiv samotné krokvice se vyskytl v jedenácti případech. Jeden střep zdobí rozvleklý vpich pod okrajem. Na třech fragmentech se vyskytla

kombinace plastické a vypíchané výzdoby, na jednom z nich je pupek umístěn mezi dvěma svislými pásy středních dvojpichů, v druhém případě se pupek nachází na rozhraní dvou krokvic, kterým však chybí vždy jedno rameno a ze shora od něj vychází svislý pás středních dvojpichů a konečně třetí zlomek zdobí pupek, ke kterému se sbíhají šikmé pásy středních dvojpichů. Pět zlomků nese samotnou plastickou výzdobu ve formě pupku.

Dále objekt obsahoval neporušenou hruškovitou nádobu, která je zdobena oběžným pásem pod okrajem, hlavní motiv sestává z oběžných, několikanásobně nad sebou umístěných krokvic. Na spodním hrotu krokve je umístěn tzv. složený střápec, jehož úkolem je obohatit hlavní výzdobný motiv a tento ornamentální prvek je tvořen krátkými úsečkami pásků ze středních dvojpichů (*Lička 2016, 106*). Na výduti nádoby jsou umístěny plastické pupky.

Kromě keramického materiálu byla vyzvednuta štípaná industrie v počtu devět kusů – dva úštěpy, šest čepelí a škrabadlo.

Na základě výše popsané výzdoby datuji objekt do staršího stupně StK, fáze II – III, pro kterou je charakteristický oběžný pás pod okrajem, krokvice a svislý dělicí ornament (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

Objekt 28/08 obsahoval jeden keramický fragment zdobený motivem krokvice, provedeným středním střídavým dvojpichem.

Štípané nástroje zastupuje čepel a škrabadlo.

Z objektu nebylo vyzvednuto dostatečné množství materiálu potřebného k určení relativní chronologie, nicméně materiál stejné výzdoby z lokality Prahy-Zbraslavi (*Stolz – Zemanová 2013, 362*) byl datován do staršího stupně StK, proto s největší pravděpodobností objekt patří těmto stupňům.

Objekt 29/08. Z objektu bylo vyjmuto osm zdobených střepů. Tři fragmenty zdobí oběžný pás středních dvojpichů pod okrajem. Na třech úlomcích se objevily vodorovné pásy středních dvojpichů, kdy v jednom případě vrchní řada vpichů chybí. Jeden zlomek nese šikmý pás středních dvojpichů. Poslední střep zdobí plastický pupík, ve spodní části obklopený vypíchanou výzdobou.

Mimo keramiku byla vyzvednuta také štípaná industrie – pět úštěpů a čtyři čepele.

Objekt neobsahoval požadované množství materiálu, proto dataci určím jen hypoteticky na základě výskytu oběžného pásu pod okrajem, který náleží staršímu stupni StK, fázi II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*).

Objekt 30/08 obsahoval pouze dva krokvicí zdobené keramické zlomky, které s největší pravděpodobností patří staršímu stupni StK, fázi II – III.

Objekt 31/08. Z objektu byl vyzvednut jeden keramický fragment, na kterém se objevila vypíchaná výzdoba. Zlomek je drobný, nelze jej lépe zařadit, proto ho datuji obecně do StK.

Dále byla vyjmuta štípaná industrie v podobě čepele.

Objekt 35/08. Z objektu bylo vyjmuta sedm zdobených střepů. Čtyři fragmenty zdobí krokvice, z toho ve třech případech není dochovaná vcelku, chybí její hrot. Oběžný pás pod okrajem se vyskytl v jednom případě. Jeden zlomek nese vodorovný pás středních dvojpichů. Jeden střep zdobí šikmý pás středních dvojpichů.

Kromě keramiky objekt obsahoval amorfní zlomek broušené industrie.

V objektu se nevyskytlo více materiálu, proto je datování do staršího stupně StK, fáze II – III na základě charakteristických prvků jako je krokvice nebo oběžný pás pod okrajem (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*) domnělé.

Objekt 49/08 obsahoval jeden střep zdobený motivem krokvice. Povrch tohoto fragmentu je značně setřelý. Z objektu nebylo vyzvednuto více materiálu, nicméně datování je možné do staršího stupně StK, fáze II – III.

Dále byla v objektu nalezena štípaná industrie, kterou zastupuje drobná čepelka.

Shrnutí: objekty první skupiny oplývají materiálem ze staršího stupně StK, fáze II – III. Umístění domu při této kumulaci je tedy oprávněné. Stavbu jsem umístila tak, že podél své západní strany má objekty č. 28/08, 29/08, 30/08, 31/08, 35/08, 49/08 a na východě nejbohatší objekt č. 27/08.

SKUPINA OBJEKTŮ č. 2

Tato skupina zahrnuje objekty č. 23/08 a 24/08. Níže provedu analýzu materiálu, která ukáže, zda objekty patří jednomu stavebnímu komplexu.

Objekt 23/08. Z objektu byly vyjmuty tři amorfní zlomky ostatní kamenné industrie a druhotně použitá broušená industrie, která původně nejspíš sloužila jako sekera či teslice.

Díky absenci keramického materiálu, datuji objekt rámcově do období neolitu.

Objekt 24/08 obsahoval polotovar broušené industrie se stopami řezání a dva amorfní zlomky ostatní kamenné industrie náležející obecně do neolitu.

Shrnutí: objekty neobsahovaly keramický materiál, dle kterého by bylo možné provést relativní chronologii. Na základě kamenné industrie byly datovány do období neolitu. Lze tedy předpokládat, že v jejich blízkosti probíhaly neolitické aktivity, proto jsem dospěla k názoru, že mezi nimi mohl být umístěný dlouhý neolitický dům, avšak je to velice hypotetická domněnka. Stavba mohla fungovat mezi těmito objekty s jejich následujícím umístěním: objekt č. 23/08 při západní straně a č. 24/08 při východní, s orientací sever-jih. Variantu polohy domu jsem zachytila v celkovém plánu lokality (obr. 4b, sezóna 2008, dům 2).

OBJEKT 03/08

Z této stavební jámy byly vyzvednuty tři zdobené střepy. Jeden fragment zdobí svislý pás střídavého středního dvojvpichu. Druhý zlomek nese motiv krokvice.

Na třetím a tedy i posledním úlomku se objevila plastická výzdoba v podobě pupku.

Soubor štípané industrie tvoří úštěp, šest čepelí z toho jedna srpová.

Dále byl v souboru nalezen zlomek mlýnu.

Z objektu nebylo vyňato dostatečné množství materiálu, nicméně na základě krokvice, která je charakteristická pro starší stupeň StK, fázi II – III (*Pavluš (ed.) - Zápotocká 2007, 40*), řadím objekt s největší pravděpodobností do tohoto stupně a fáze.

Jelikož se jedná o stavební jámu, je adekvátní uvažovat o umístění stavby v její blízkosti. Vymezila jsem dvě varianty polohy dlouhého domu s orientací sever-jih a to při západní a východní hraně jámy. Tyto možnosti jsou zakresleny v celkovém plánu (obr. 4b, sezóna 2008, dům 3).

OBJEKT 46/08

Objekt obsahoval dva zdobené střepy. Jeden zlomek nese střední střídavý dvojvpich, druhý technickou výzdobu ve formě nehtových vrypů.

Objekt řadím obecně do StK na základě střepu zdobeného vpichy. Jelikož je fragment drobný, nelze přistoupit k přesnějšímu datování. Technická výzdoba na druhém střepu není chronologicky citlivá.

OBJEKT 57/08

Z objektu byl vyjmut jeden zdobený keramický fragment, jehož výzdobu tvoří rozvleklý vpich. Bohužel více materiálu v objektu nalezeno nebylo, proto ho datuji rámcově do StK.

Následující objekty (č. 60/08, 64/08, 67/08) jsou součástí půdorysu nejspíše laténského domu, který se v Obědovicích vyskytl například na výzkumné ploše 2017 (*Tichý 2018, 5*). Neolitické nálezy se zřejmě dostaly do laténských sloupových jam.

Objekt 60/08 obsahoval pouze broušenou industrii a to úštěp. Díky absenci keramického materiálu datuji výplň objektu rámcově do období neolitu.

Objekt 64/08. Z objektu byly vyzvednuty dva střepy zdobené vypíchanou výzdobou. Jeden úlomek nese svislý pás středních dvojpichů. Druhý fragment zdobí vodorovné pásy středních dvojpichů pod nimiž se nachází motiv šachovnice. Objekt neobsahoval požadované množství materiálu. Fragmenty nemají dobrou vypovídací hodnotu, nicméně na základě vypíchané výzdoby řadím zlomky obecně do StK.

Objekt 67/08. Z objektu byly vyjmuty tři kusy broušené industrie, ve všech případech se jedná o úštěp. Objekt neobsahoval keramický materiál, podle kterého by bylo možné určit relativní chronologii, proto jeho výplň datuji do neolitu.

Shrnutí: pravděpodobně v laténských sloupových jamách byl uložen neolitický materiál. Za těchto okolností není na místě spekulovat o umístění neolitického domu při této kumulaci. Výplň z objektu č. 64/08 můžeme datovat obecně do StK a z objektů č. 60/08 a 67/08 do období neolitu.

Nelokalizované objekty

OBJEKT č. 04/08

Z tohoto objektu bylo vyňato pouze torzo mlýnu, keramické zlomky chybí. Na základě nálezu datuji objekt do období neolitu.

OBJEKT č. 10/08

Objekt obsahoval polotovar broušené industrie a zlomek mlýnu. Kvůli nepřítomnosti keramických zlomků řadím objekt rámcově do neolitu.

OBJEKT č. 22/08

Z objektu byla vyjmuta kopytovitá vrtaná sekera. Vrtaný otvor je znakem mladého neolitu (*Pleiner – Rybová (eds.) 1978, 221*), proto nález datuji do StK.

OBJEKT č. 69/08

Z objektu byl vyzvednut jeden střep zdobený vypíchaným ornamentem. Úlomek je drobný a má hojně setřelý povrch. Díky nevyhovujícímu množství nálezů řadím objekt rámcově do StK.

OBJEKT č. 97/08

Objekt obsahoval jeden fragment, který nese vypíchanou výzdobu. Jedná se o malý střep, na kterém není zřejmý výzdobný motiv. Z objektu nebylo vyzvednuto vhodné množství materiálu potřebného k dataci, proto přistoupím k zařazení úlomku obecně do StK.

Nálezy ze skrývky

Při skrývání plochy byly z neolitu objeveny: polotovar kopytovitého klínu, amorfní zlomek broušené industrie a otloukač.

9.2.5 Výzkumná sezóna 2009

Popis skupin objektů (1 až 2), izolovaného objektu č. 92/09, nelokalizovaného objektu č. 321/09 a typologicky určeného dlouhého domu

SKUPINA OBJEKTŮ č. 1

Součástí této skupiny jsou objekty č. 145/09, 146/09 a 176/09. Na základě analýzy materiálu vyzvednutého z těchto objektů určím, zda se jedná o kumulaci objektů patřící jednomu stavebnímu komplexu či nikoliv.

Objekt č. 145/09 obsahoval jeden střep zdobený plastickým okrouhlým pupkem, který lze s největší pravděpodobností přiřadit StK. V objektu se neobjevilo více materiálu, proto ho mohu datovat jen rámcově do této kultury.

Objekt č. 146/09. Z objektu byl vyjmut jeden zdobený střep, jenž nese tři vodorovné pásy středního střídavého dvojvpichu, který je charakteristický pro starší stupeň StK, fáze II - III (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*).

Broušenou industrii zastupuje sekerka.

Objekt neobsahoval dostatečné množství materiálu, díky kterému bych mohla určit relativní chronologii, z toho důvodu ho mohu datovat hypoteticky do staršího stupně StK, fáze II - III.

Objekt č. 176/09. Z objektu byla vyzvednuta ostatní kamenná industrie, nejspíš se jedná o horní část mlýnu. Na základě tohoto nálezu datuji objekt obecně do období neolitu.

Shrnutí: první skupina objektů neoplývá velkým množstvím nálezů. S největší pravděpodobností se jedná o kumulaci objektů náležejících StK, kdy objekt č. 176/09 je pro absenci keramických fragmentů datován pouze do neolitu. Je dost možné, že mezi těmito objekty byl umístěn dlouhý neolitický dům s orientací sever-jih, kdy je severní stěna vymezena objektem č. 146/09, západní objektem č. 145/09 a jižní objektem č. 176/09. Tato pozice je zakreslena v souhrnném plánu výkopových sezón (obr. 4b, sezóna 2009, dům 1).

SKUPINA OBJEKTŮ č. 2

Druhá skupina zahrnuje objekty č. 184/09, 185/09 a 186/09. Následný rozbor materiálu ukáže, zda se jedná o jeden stavební komplex.

Objekt č. 184/09. Z výplně objektu bylo vyjmuto pět zdobených střepů. Čtyři fragmenty nesou výzdobu vypíchanou, jeden z nich je zdoben nejspíš motivem krokvice, na zbylých úlomcích se objevují vodorovné pásy středních střídavých dvojpichů. Pátý střep je zdobený plastickým pupkem a taženými vpichy, které z menší části zasahují do plastické výzdoby.

Objekt neobsahoval požadované množství materiálu, avšak na základě možného výskytu krokvice a středního dvojpichu, tedy výzdoby typické pro starší stupeň StK, fázi II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*), hypoteticky datují objekt do tohoto stupně.

Objekt č. 185/09 obsahoval dvanáct zdobených fragmentů. Čtyři střepy zdobí lineární výzdoba, z toho tři exempláře jedna rytá linie. Na jednom úlomku lze spatřit rytou linku zakončenou notou. V jednom případě se vyskytla vyplňovaná páska, která vystihuje střední stupeň LnK (*Rulf 1997, 285*). Jeden střep nese kombinaci plastické a lineární výzdoby, kdy jsou na střepu umístěny dva pupky, k nimž se sbíhají křížící se ryté linie. Dva fragmenty zdobí samotné plastické pupky.

Tři střepy nesou výzdobu středním dvojpichem, z toho se ve dvou případech jedná o motiv krokvice. Třetí fragment nese šikmý pás středních dvojpichů, nejspíš zbytek z téhož motivu. Krokvice charakterizuje starší stupeň StK, fázi II – III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*). Díky převládajícímu množství úlomků středního stupně LnK můžeme předpokládat, že se jedná o intruzi staršího stupně StK, fáze II – III.

Kromě keramických zlomků byly z objektu vyjmuty dva polotovary broušené industrie.

Datace do středního stupně LnK s intruzí staršího stupně StK, fáze II – III je pouze orientační z důvodu nedostačujícího množství materiálu v objektu.

Objekt č. 186/09. Z objektu byly vyjmuty dva kusy broušené industrie a to sekerka a polotovar nejspíš téhož nástroje. Jelikož se jedná pouze o kamennou industrii nelze určit dataci jinak než rámcově období neolitu.

Shrnutí: analýza materiálu odhalila jeho nesourodost. Objekt č. 184/09 datuji i když jen na základě malého množství materiálu do staršího stupně StK, fáze II – III. Objekt č. 185/09 řadím do středního stupně LnK s intruzí staršího stupně StK, fáze II – III, stejně jako v prvním případě jen hypoteticky. V posledním objektu č. 186/09 se objevila pouze broušená industrie, tedy pro nás nepříliš chronologicky citlivý materiál. Tudíž jsem byla nucena objekt datovat obecně do období neolitu. Vylučuji tedy možnou polohu neolitického domu při kumulaci těchto objektů.

OBJEKT č. 92/09

Z objektu bylo vyjmuta devět zdobených střepů. Na šesti fragmentech se nachází vypíchaný ornament. Z toho se ve třech případech jedná o vodorovné pásy středních dvojpichů, v jednom nejspíš o zbytek krokvice a ve dvou případech o okrajový oběžný pás středních dvojpichů, na které se zespona napojují svislé řady středních dvojpichů. Tři úlomky zdobí plastická výzdoba ve formě pupků, v jednom případě je oválný pupek uprostřed smáčknutý prsty. Dále byl vyzvednutý okraj s provrtaným otvorem umístěným zhruba dva cm pod pomyslným ústím nádoby.

Objekt neobsahoval dostatečné množství keramického materiálu potřebného k dataci, nicméně na základě výskytu oběžného pásu pod okrajem a nejspíš také krokvice, jenž charakterizují starší stupeň StK, fázi II - III (*Pavlu (ed.) - Zápotocká 2007, 40*), datuji výplň objektu do tohoto stupně.

Jedná se o izolovaný a zároveň jediný objekt v severní části plochy 2009, ze kterého byly vyzvednuty nálezy z neolitu, konkrétně ze staršího stupně StK, fáze II - III.

Nelokalizovaný objekt

OBJEKT č. 321/09

Objekt obsahoval jeden kus ostatní kamenné industrie – zlomek mlýnu. Kvůli absenci keramického materiálu lze objekt datovat pouze rámcově do období neolitu.

Typologicky určený dlouhý neolitický dům (obr. 4b, sezóna 2009, dům 2)

Na výzkumné ploše 2009 byly objeveny části základového žlabu vymezující dům z mladšího stupně StK. Podrobnější popis archeologické situace provedu v kapitole Neolitické domy na sídlišti Obědovice výzkumné sezóny 2004 – 2015.

Bohužel ve výplni žlabu nebyl nalezen žádný materiál, který by napomohl dataci, máme jen samotný půdorys. Můžeme se tedy spolehnout jen na typologické určení.

9.2.6 Výzkumná sezóna 2010

Popis skupiny objektů č. 1 a izolovaných objektů

SKUPINA OBJEKTŮ č. 1

První skupina zahrnuje objekty č. 09/10, 10/10 a 19/10. Tato kumulace objektů nabízí jednu variantu umístění dlouhého neolitického domu, ta je zakreslena v plánu plochy.

Objekt č. 09/10 obsahoval jeden stěp zdobený vodorovným pásem středních dvojpichů pod okrajem nádoby, který je doplněný o svislou řadu středních dvojpichů, mohlo by se tedy jednat o starší stupeň StK (*Stolz – Zemanová 2013, 362*), i když v objektu nebylo nalezeno požadované množství materiálu.

Objekt č. 10/10. Z objektu byly vyjmuty dva zdobené střepey. Jeden zdobí vodorovné pásy středního střídavého dvojpichu. Druhý nese vodorovné pásy středních dvojpichů, na něž se napojuje svislá řada střídavého středního dvojpichu. Objekt neobsahoval dostačující množství materiálu, nicméně dle středního dvojpichu datují střepey do staršího stupně StK, fáze II - III (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*).

Kromě keramiky byly z objektu vyzvednuty dvě čepele a úštěp. Broušenou industrii zastupuje část mlýnu.

Objekt č. 19/10 obsahoval pouze štípanou industrii – dvě čepele. Kvůli absenci keramického materiálu ho lze zařadit do období neolitu bez bližšího určení kultury.

Shrnutí: skupina objektů č. 1 neobsahovala dostatečné množství materiálu, potřebného k dataci, proto tuto skupinu datují hypoteticky do staršího stupně StK, fáze II – III. Možnou polohu neolitického domu jsem umístila mezi popisované objekty a zároveň zanesla do konečného plánu výzkumu (obr. 4a, sezóna 2010, dům 1). Západní hranu stavby vymezují objekty č. 09/10 a 10/10, východní hranicí je objekt č. 19/10. Směr stavby je klasicky sever-jih.

OBJEKT č. 01/10

Z objektu byl vyjmut jeden stěp zdobený dvěma řadami středního střídavého dvojpichu, který je příznačný pro starší stupeň StK, fázi II-III (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*). Díky malému množství materiálu v objektu je datování hypotetické.

OBJEKT č. 16/10

Ve výplni objektu byly nalezeny čtyři střepy zdobené vypíchanou výzdobou, ta na fragmentech tvoří vodorovné a svislé pásy. Jedná se o střední střídavý dvojpích, který náleží staršímu stupni StK, fázi II-III (*Burgert – Končelová – Květina 2014, 46*). Opět z objektu nebylo vyzvednuto dostatečné množství materiálu potřebného k chronologii, proto tuto dataci pouze předpokládám.

9.2.7 Výzkumná sezóna 2015

Cílem, stejně jako u minulých let, je analýza zdokumentovaného materiálu, který byl při výzkumech nalezen, avšak co se nálezů týče ve výzkumné sezóně 2015, byly výplně zkoumaných objektů mimořádně chudé. I přes velkou pečlivost, se kterou bylo k objektům přistupováno, se nepodařilo vyzvednout početnější soubor artefaktů. Keramický soubor, který se podařilo získat je velmi fragmentární, zastupuje ho 92 úlomků, kdy většina z nich nese chronologické znaky, podle kterých lze uvažovat o dataci do vrcholného středověku a novověku (*Tichý – Drnovský 2015, 5*). Tato období jsou mimo můj zájem, proto se výzkumnou sezónou 2015 nebudu dále zabývat.

9.3 Neolitické domy na sídlišti Obědovice výzkumné sezóny 2004 – 2015

Jedním z cílů bakalářské práce je vytvořit obraz pravděpodobného vývoje neolitického sídliště na základě vyčlenění skupin objektů s chronologicky homogenním keramickým materiálem. Toho jsem dosáhla tak, že v blízkosti možných stavebních jam, jsem umístila hypoteticky předpokládané dlouhé domy.

Pro období LnK přichází v úvahu obdélníkový typ dlouhého domu. Bohužel z dané lokality nemáme jediný doložený půdorys, jelikož sloupové ani kúlové jámy/jamky nebyly dochovány. Jediným pramenem jsou stavební jámy, které byly

umístěny podél delších stěn domů. Hypotetické stavby LnK tvoří v Obědovicích dojem usedlostí, jejichž domy nesou tradiční orientaci sever-jih.

Starší stupeň StK by podle typologie P. Burgerta (2017) mohly zastupovat domy skupiny A, kdy jsou tyto stavby lineární tradice charakteristické pro fázi II – III (*Burgert 2017, 66*). V severní části by však měly být zakončeny žlabovitým uzávěrem a boční stěny tvořeny křivými jamkami (*Burgert 2017, 56*) což v Obědovicích doloženo není. Domy jsem i v tomto případě umísťovala na základě hliníků, jež i ve starším stupni StK byly situovány u západní či východní stěny. Stavby této fáze osídlení vytváří hustší zástavbu s domy orientovanými sever-jih.

Mladší fázi StK v Obědovicích dokládají dva trapézovité půdorysy, pro které je charakteristický základový žlab a delší jižní stěna než severní (*Končelová 2013, 64*). Jeden byl odkryt během výzkumné sezóny 2007. Podařilo se zachytit části východního žlabu, které tvoří linii dlouhou 19 m. Ze západní stěny se podařilo odkrýt jen 2,5 m. Severní ani jižní hrana se nedochovala. Díky tomu neznáme ani přibližnou délku stavby. Šířka struktury je 7,3 m. Díky podélným stěnám, které s největší pravděpodobností tvořily souvislý žlab, by se mohlo jednat o dům skupiny B1 (*Burgert 2017, 56*). Druhý trapézovitý půdorys byl objeven v roce 2009. Severní žlab se podařilo odkrýt vcelku, dobře dochovaná je i západní strana stavby, jižní byla odkryta z půlky. Nejhůř je na tom strana východní, ta byla odhalena z jedné třetiny, kdy odkryv byl limitován vytyčenou plochou výzkumu. I tak má struktura rozměry zhruba 18,5 x 9 m. Na základě členění půdorysů domů StK P. Burgertem lze stavbu zařadit do skupiny B3 (*Burgert 2017, 56*), při čemž předsíň domu nebyla dochována nebo se jí nepodařilo zjistit. V mladém neolitu byly stavební jámy umísťovány mimo stavbu, v našem případě však doloženy nebyly. I tyto trapézovité půdorysy domů dodržují směr sever-jih. V celkovém uspořádání se nezdá, že by domy StK vykazovaly nějaké uspořádání, např. řady jako tomu bylo v Jaroměři (*Burgert 2017, 56*). Tedy i zde upomínají spíše jednotlivé usedlosti. Výsledný obraz ale může být ovlivněn stavem dochování objektů na dané lokalitě.

Pramenná základna, kterou nám Obědovice poskytují, nedovoluje bližší řešení konstrukčních detailů ani podoby staveb. Pravděpodobné osídlení lokality má tendenci kumulace na ploše v nejvyšší části návrší, směrem na jih k Třesickému potoku slábne.

10 ZÁVĚR

Při velkoplošném odkryvu lokality Obědovice, bylo odkryto mimo jiné osídlení kultur lineární a vypíchané. V rámci výzkumných let 2004 až 2015 bylo prozkoumáno 139 objektů a 14 čtverců s neolitickou výplní, z toho však 42 objektů nebylo lokalizováno. Počet je srovnatelný s prozkoumanými neolitickými objekty z východočeské lokality Jaroměř, kde jich bylo 133 (*Burgert 2017, 50*).

Střepový materiál v Obědovicích je velice torzovitý a občas disponuje setřenou výzdobou. Provedením analýzy keramického materiálu z těchto výkopových sezón jsem došla k následujícím zjištěním. V rámci lokalizovaných objektů (celkový počet 97) bylo 17 čistě lineárních, 45 vypíchaných, 11 objektů s intruzemi, 4 smíšené a 20 objektů, které lze datovat pouze do období neolitu. Kulturu lineární zastupuje střední stupeň, kdy se z výzdobných prvků objevily ryté linie, notová výzdoba provedená formou not řídce usazených na linie a klasická vyplňovaná páska. Kultura vypíchaná se v objektech vyskytla v podobě staršího stupně, fáze II – III. Výzdoba je tvořena výhradně malým a středním dvojpíchem, z výzdobných prvků dominuje oběžný pás pod okrajem, motiv krokvice, sporadicky se objevil dělicí ornament a motiv šachovnice. Hypoteticky je zastoupen i mladší stupeň StK, fáze IVa, což by mohl signalizovat velký široký dvojpích a trojpích, nehledě na to, že byly v letech 2007 a 2009 odkryty části základových žlabů domů z mladšího stupně StK, proto se domnívám, že je předpokládána přítomnost tohoto stupně adekvátní.

Ve výplni objektů se zřídka objevily intruze, jak lineární tak vypíchané. U čtyř objektů z roku 2007, jmenovitě 39/07, 75/07, 79/07, 134/07, mám podezření na narušení jejich vrstev a to z důvodu umístění, i když jen zanedbatelného množství vypíchaných střepů pod materiálem lineárním.

Objekty jsou na prozkoumaných plochách uspořádány nerovnoměrně, kdy je viditelná tendence kumulace spíše na plošině v nejvyšší části návrší. Směrem na jih tedy k Třesickému potoku hustota umístění objektů slábne. Nejvíce objektů z období neolitu bylo odkryto v rámci sezón 2005 a 2007. Směrem na východ – sezóny 2008 a 2009, je rozmístění objektů slabší, to platí i pro plochy přibližující se blíže jižní vodoteči, sezóna 2004, kde převažuje osídlení doby bronzové, 2010 a 2015, kdy při výkopových pracích nebyly obnaženy žádné neolitické objekty.

Bakalářská práce se opírá o vyhodnocení střepového materiálu z objektů mající charakter hliníků, v jejichž blízkosti jsem umisťovala předpokládané dlouhé domy, ty totiž nebylo možné s jistotou umístit díky absenci konstrukčních prvků. Výjimkou jsou dva případy, které se týkají trapézovitých staveb, ze sezón 2007 a 2009, kdy byly odkryty základové žlaby těchto domů, ostatně jak již bylo zmíněno výše. Tématem staveb se více zabývám v kapitole Neolitické domy na sídlišti Obědovice výzkumné sezóny 2004 - 2015, nicméně nejvíce jsou přítomny dlouhé domy s obdélníkovým půdorysem středního stupně lineární keramiky a staršího stupně kultury vypíchané, avšak jejich poloha je pouze hypotetická. Dva půdorysy patří mladšímu stupni StK, jejichž umístění je zřejmé.

Díky relativní chronologii objektů ze zájmových let výzkumů a následnému umístění hypotetických staveb v jejich blízkosti vznikl pohled na neolitické sídliště jak v rámci vývoje od středního stupně LnK po mladší stupeň StK mohlo vypadat. Práce je dalším příspěvkem k poznání neolitických sídlišť nejen východních Čech.

Literatura

Benešová, J. - Kalferst, J. 1999: Výzkum pískovny „Na Požárce“ v k. ú. Obědovice, okr. Hradec Králové v roce 1998. Zpravodaj muzea v Hradci Králové XXV, 65-68.

Benešová, J. - Kalferst, J. 2000: Záchraný archeologický výzkum v Obědovicích, okr. Hradec Králové (pátá sezóna). Zpravodaj muzea v Hradci Králové XXVI, 33-37.

Burgert, P. 2013: Sídlní areál kultury s vypíchanou keramikou ve Starých Jesenčanech, okr. Pardubice. Archeologie východních Čech 5, 5-45.

Burgert, P. 2016: Součková cihelna v Plotištích nad Labem – zapomenutý pramen poznání kultury s vypíchanou keramikou ve východních Čechách. Praehistorica XXXIII/1-2, 97-115.

Burgert, P. 2017: Struktura a chronologie sídlišť kultury s vypíchanou keramikou ve východních Čechách. Nепublikovaná disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

Burgert, P. - Končelová, M. - Květina, P. 2014: Neolitický dům, cesta k poznání sociální identity. In: M. Popelka – R. Šmidtová, Neolitizace aneb setkání generací, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 29-57.

Demek, J. (ed.) – Mackovčín, P. (ed.) et al. 2006: Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. Brno.

Dreslerová, D. - Horáček, I. - Pokorný, P. 2005: Přírodní prostředí Čech a jeho vývoj. In: Kuna, M. (ed.) et al. Archeologie pravěkých Čech 1. Pravěký svět a jeho poznání, 23-50. Praha.

Kalferst, J. – Thér, R. – Tichý, R. 2006: Velkoplošný výzkum v Obědovicích u Hradce Králové. Živá archeologie – (Re)konstrukce a experiment v archeologii 7/2006, 67-71.

Kazdová, E. 1998: Poznámky k intruzím keramiky v neolitických sídlištních objektech. In: V. Jakoubčová – Z. Zahradník (reds), Otázky neolitu a eneolitu našich zemí, Sborník referátů z 16. pracovního zasedání badatelů pro výzkum neolitu a eneolitu Čech, Moravy a Slovenska. Lázně Sedmihorky 23. – 25. 9. 1997, Turnov, 60-70.

Končelová, M. 2013: Neolitická sídelní aglomerace v prostoru dnešního Kolína. Nepublikovaná disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

Lička, M. 2016: Osídlení ze starší etapy vývoje kultury s vypíchanou keramikou ve Mšeně. *Fontes Archaeologici Pragenses* 43. Praha.

Marková, M. 2018: Sovětice a Hněvčeves, sídliště kultury s lineární a vypíchanou keramikou. Nepublikovaná diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Filozofická fakulta.

Pavlů, I. 1977: K metodice analýzy sídlišť s lineární keramikou. *Památky archeologické* LXVIII, 5-55.

Pavlů, I. (ed.) - Zápotocká, M. 2007: Archeologie pravěkých Čech 3. Neolit. Praha.

Pavlů, I. - Rulf, J. 1991: Stone industry from the Neolithic site of Bylany. Kamenná industrie z neolitického sídliště v Bylanech. *Památky archeologické* 82, 277-365.

Pleiner, R. - Rybová, A. (eds.) 1978: Pravěké dějiny Čech. Praha.

Podborský, V. 1977: Dějiny pravěku a rané doby dějinné. Brno.

Popelka, M. 2007: Beware of the pick neolithic packet: poznámky k problému neolitizace. In: R. Tichý (red.), Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. Sborník referátů z 25. zasedání badatelů pro výzkum neolitu Čech, Moravy a Slovenska, Hradec Králové 30. 10. - 2. 11. 2006, Hradec Králové, 9-13.

Popelka, M. 2014: Štípaná industrie – změněný pohled na archeologický pramen. Chipped stone industry – a changed view on the archeological source. In: M. Popelka – R. Šmidtová (eds.), Neolitizace aneb setkání generací, Univerzita Karlova v Praze, Filosofická fakulta, 243-260.

Přichystal, A. 2009: Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy. Brno.

Rulf, J. 1983: Přírodní prostředí a kultury českého neolitu a eneolitu. Památky archeologické 74, 35-95.

Rulf, J. 1997: Die Elbe-provinz Der Linearbandkeramik. In: Fridrich, J. – Pavlů, I. (eds.): Památky archeologické - Supplementum 9. Praha.

Rulf, J. 1997: Příspěvek ke kritice pramenů. Archeologické rozhledy 49, 439-461.

Řídký, J. – Stolz, D. – Zápotocká, M. 2008: Neolitické osídlení v Černém Vole (Praha-západ). Formy objektů, keramika a štípaná industrie z výzkumů 1975-77 a 1914. Prehistorica XXVIII, 177-236.

Sklenář, K. 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha.

Sklenář, K. - Sklenářová, Z. - Slabina, M. 2002: Encyklopedie pravěku v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha.

Sklenářová Bláhová, Z. – Burgert, P. – Popelka, M. 2014: Neolitické nálezy ze Skřivan u Nového Bydžova ve sbírce pražské univerzity. Archeologie východních Čech – Supplementum 1, 36-52.

Stocký, A. 1924: Čechy v době kamenné. Praha.

Stolz, D. – Zemanová, P. 2013: Neolitické objekty z Prahy-Zbraslavi. Archeologie ve středních Čechách 17, 353-376.

Stolz, D. – Zemanová, P. 2014: Neolitické sídliště v Praze-Radotíně. Archeologie ve středních Čechách 18, 489-534.

Šída, P. 2006: Distribuční areály surovin v neolitu na území České republiky. Raw material distribution areas in the Neolithic in the area of the Czech Republic. Archeologické rozhledy LVIII, 407-426.

Šída, P. 2007: Využívání kamenné suroviny v mladší době kamenné. Dílenské areály v oblasti horního Pojizeří. Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque 3. Praha – Brno.

Tichý, R. 2018: Archeologický výzkum v pískovně Obědovice v roce 2017 (30. června 2017 – 25. září 2017). (Nálezová zpráva). Ulož. katedra Archeologie FF Univerzita Hradec Králové. 28 s. C - 201701146.

Tichý, R. - Drnovský, V. 2007: Počátky v experimentálním zpracování surovin z Jizerských hor užívaných v neolitu. In: R. Tichý (red.), Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. Sborník referátů z 25. zasedání badatelů pro výzkum neolitu Čech, Moravy a Slovenska, Hradec Králové 30. 10. - 2. 11. 2006, Hradec Králové, 83-92.

Tichý, R. – Dohnálková, H. – Drnovský, V. – Slezák, M – Zavoral, T. 2010: Lokalita Obědovice – Kratonohy u Hradce Králové jako příspěvek k možnosti studia formativních procesů archeologických pramenů na sídlištích, Praehistorica XXIX, 381-391.

Tichý, R. – Drnovský, P. 2015: Archeologický výzkum v pískovně Obědovice v roce 2015 (1. dubna 2015 – 1. června 2015). (Nálezová zpráva). Ulož. katedra Archeologie FF Univerzita Hradec Králové. 69 s. IDAV 54638.

Vencl, S. 1960: Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě. Sborník Národního muzea v Praze. Řada A – Historie. Svazek XIV.

Vencl, S. 1961: Studie o šáreckém stupni. Sborník Národního muzea v Praze. Řada A – Historie. Svazek XV.

Vokolek, V. 1993: Počátky osídlení východních Čech. Muzeum východních Čech. Hradec Králové.

Zápotocká, M. 1978: Ornamentace neolitické vypíchané keramiky: Technika, terminologie a způsob dokumentace. Archeologické rozhledy 30, 504-534.

Seznam zkratk

BI – broušená industrie

LnK – lineární keramika

SGS – silicity glacienních sedimentů

StK – vypíchaná keramika

ŠI – štípaná industrie

Seznam příloh

Obr. 1 poloha lokality Obědovice

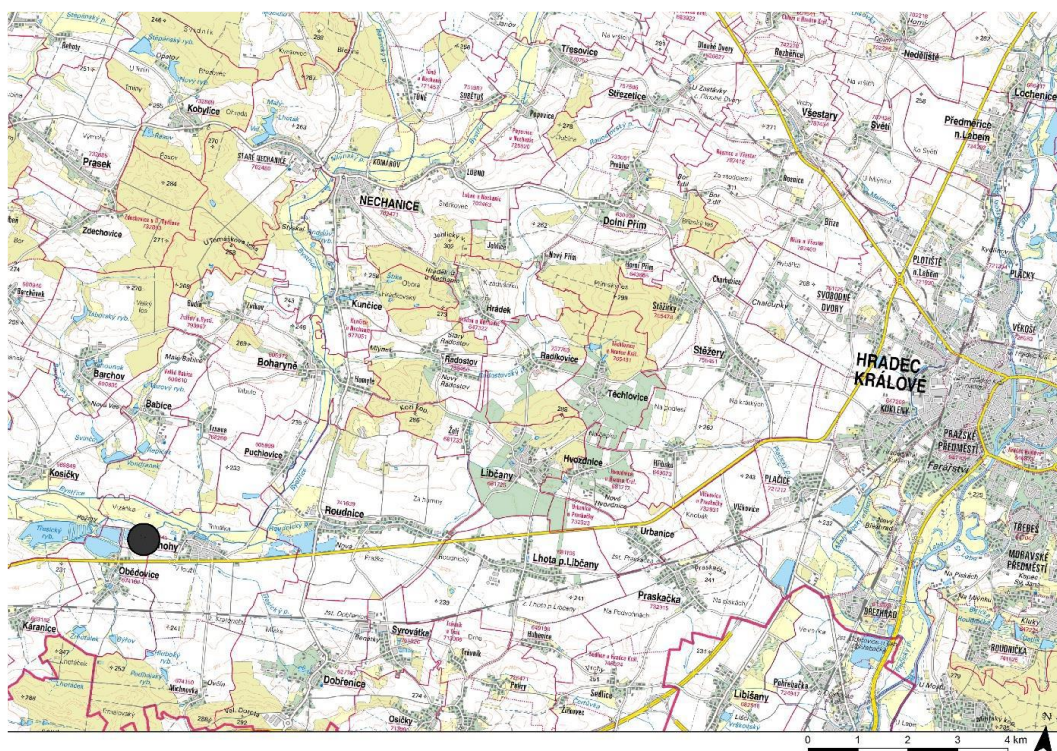
Obr. 2 poloha zkoumaných ploch 2004, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010 a 2015

Obr. 3 ukázka vpichů: a) malý dvojpich, b) střední dvojpich, c) velký dvojpich, d) trojpich

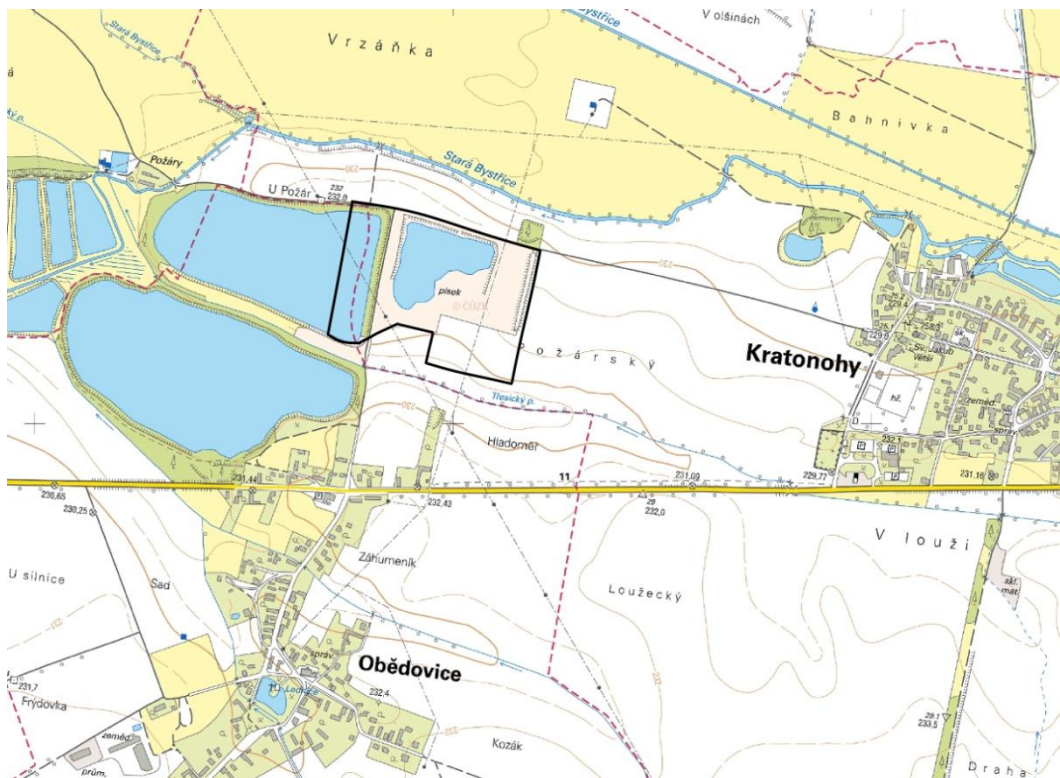
Obr. 4a celkový plán ploch 2004, 2005, 2007 a část roku 2010 s možnými polohami neolitických domů – část 1

Obr. 4b celkový plán ploch 2008, 2009, 2015 a část roku 2010 s možnými polohami neolitických domů – část 2

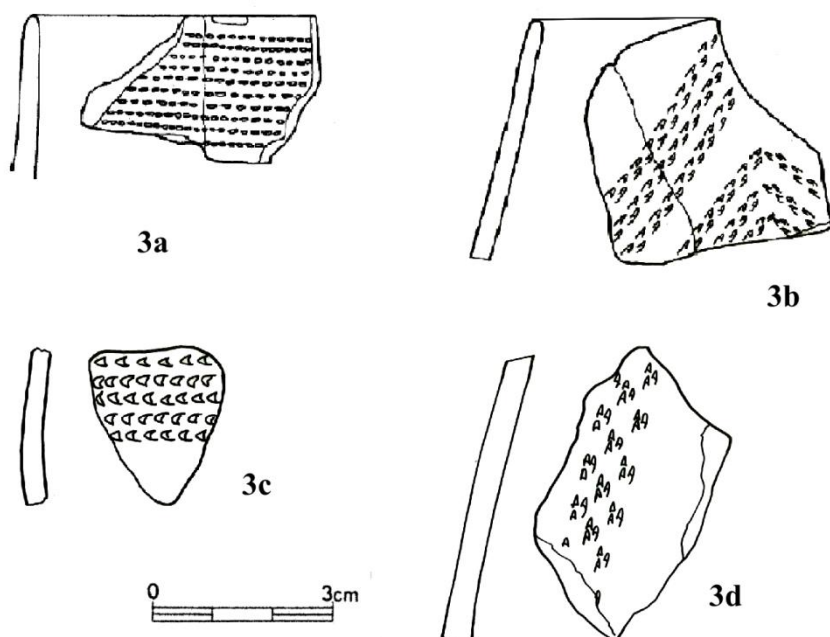
Přílohy

Obr. 1 poloha lokality Obědovice (podle Tichý 2018)

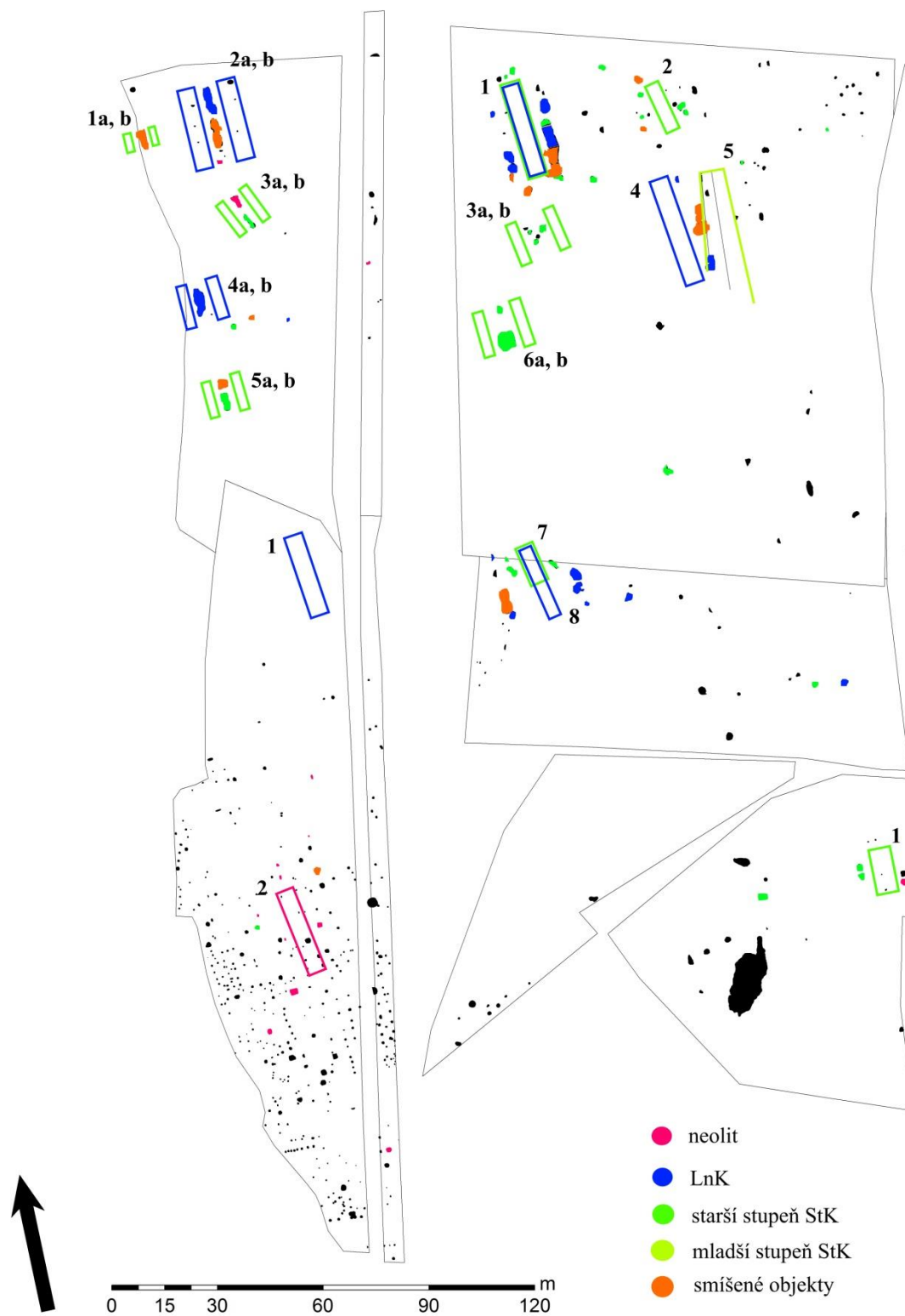

Obr. 2 poloha zkoumaných ploch 2004, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010 a 2015
(podle dokumentace katedry archeologie FF UHK)

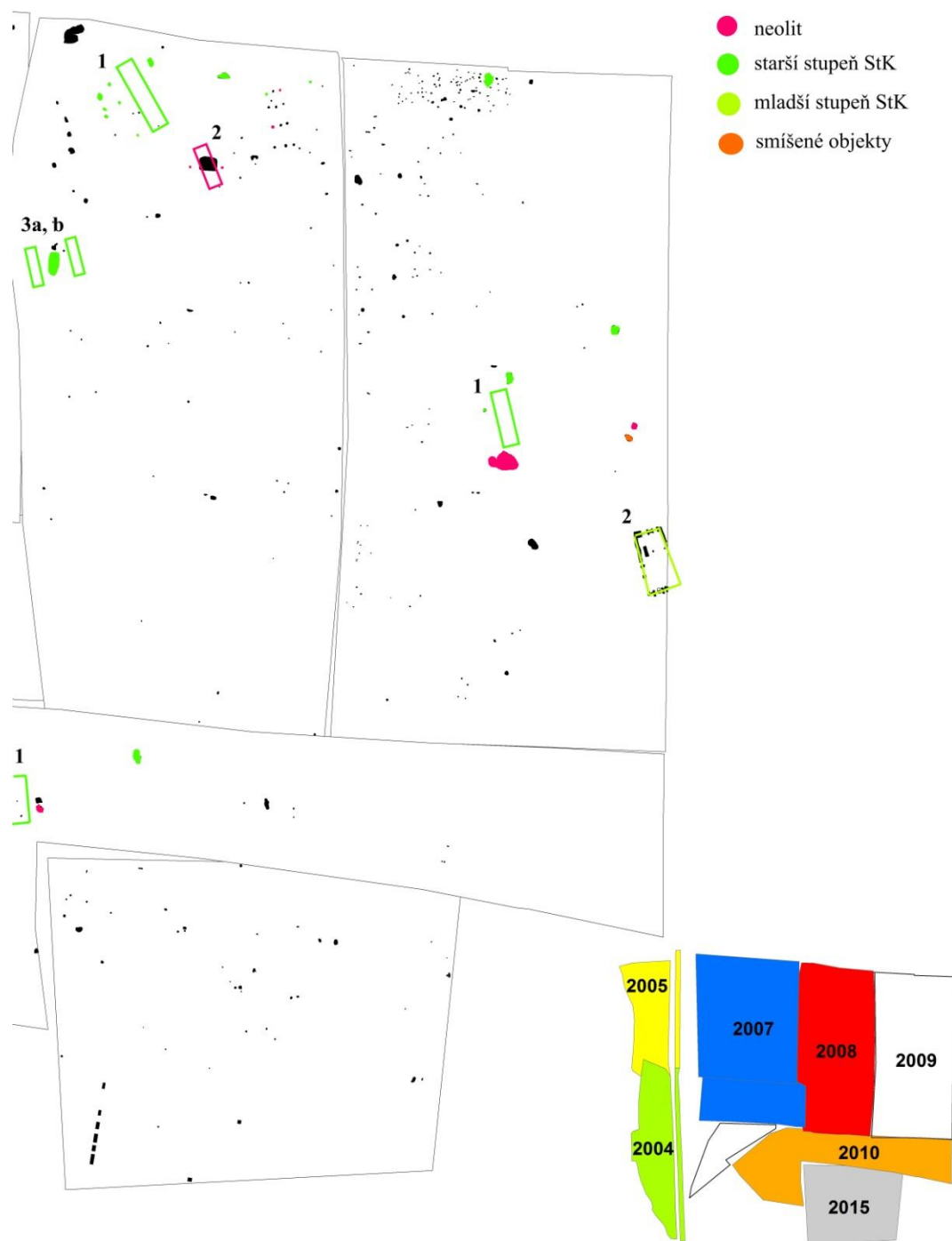

Obr. 3 ukázka vpichů: a) malý dvojpich, b) střední dvojpich, c) velký dvojpich, d) trojvpich (podle dokumentace katedry archeologie FF UHK)

Obr. 4a celkový plán ploch 2004, 2005, 2007 a část 2010 s možnými polohami neolitických domů (podle dokumentace katedry archeologie FF UHK) – část 1

Obr. 4b celkový plán ploch 2008, 2009, 2015 a část roku 2010 s možnými polohami neolitických domů (podle dokumentace katedry archeologie FF UHK) – část 2